

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra primární a preprimární pedagogiky

Diplomová práce

Individualita dvojčat a její přijetí ve školním prostředí

Vypracovala: Bc. Petra Válková
Vedoucí práce: Mgr. Marie Najmonová, Ph.D.

České Budějovice 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji závěrečnou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 14. prosince 2022

Bc. Petra Válová

Poděkování

V první řadě bych ráda poděkovala vedoucí mé práce Mgr. Marii Najmonové, Ph.D. za její cenné rady a připomínky. Dále patří velké díky dvojčatům a jejich učitelům za jejich čas a ochotu provést rozhovor.

ANOTACE

Diplomová práce je klasicky členěna na dvě části, a to na teoretickou a praktickou část. Teoretická část práce je zpracována na základě aktuální literatury a zabývá se následujícími pojmy: typologií dvojčat, vzájemným vztahem dvojčat, vlivem rodiny, dospíváním, osobností a identitou. Teoretická část je dále zaměřena na období školní docházky a přítomnost dvojčat ve stejné školní třídě. V praktické části jsou prezentována výzkumná zjištění kvalitativního výzkumného šetření, jehož cílem je zjistit, zda a jak je akceptována individualita dvojčat, které navštěvují stejnou školní třídu v rámci edukačního procesu, a to z jejich pohledu a z pohledu učitelů, jež mají zkušenost s výukou dvojčat. Pro toto výzkumné šetření je zvolena metoda polostrukturovaného rozhovoru, který je veden s dvojčaty chodící do stejné školní třídy a s jejich učiteli.

Klíčová slova: dvojčata, individualita, osobnost, škola, učitel

ABSTRACT

The diploma thesis is classically divided into two parts - theoretical one and practical one. The theoretical part of the thesis is written based on current literature and deals with the following concepts: typology of twins, mutual relationship of twins, family influence, adolescence, personality, and identity. The theoretical part further focuses on the period of school attendance and the presence of twins in the same class. In the practical part, the results of a qualitative research investigation are presented. The aim of the research is to find out whether and how the individuality of twins attending the same school class is accepted within the educational process from the point of view of twins and from the point of view of teachers who have experience with teaching twins. For this research investigation, the semi-structured interview method is chosen, which is conducted with twins who attend the same school class and their teachers.

Keywords: twins, individuality, personality, school, teacher

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 DVOJČATA	10
1.1 Statistika a historie	10
1.2 Typologie dvojčat.....	12
1.2.1 Jednovaječná dvojčata	12
1.2.2 Dvojvaječná dvojčata	13
1.2.3 Siamská dvojčata.....	13
1.2.4 Chlapec a děvče – jednovaječná dvojčata	13
1.2.5 „Zrcadlová“ dvojčata.....	13
1.2.6 Dvojčata s rozdílnými daty narození.....	14
1.2.7 Poloidentická dvojčata.....	14
1.3 Vzhled.....	14
2 VZÁJEMNÝ VZTAH DVOJČAT	16
2.1 Problematika sourozenectví	17
3 OSOBNOST JEDINCE	20
3.1 Sociálněpsychologický pohled na osobnost	21
3.2 Socializace osobnosti	21
3.3 Sebepojetí jedince	21
3.4 Vlivy na osobnost jedince	22
3.4.1 Výchova a přístup k dětem	23
3.4.2 Výchova a přístup ke dvojčatům.....	25
3.4.3 Učitel	26
4 INDIVIDUALITA JEDINCE	29
4.1 Individualita dvojčat.....	29
5 OBDOBÍ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY	31
5.2 Nástup dítěte do školy	31
5.2.1 Nástup dvojčat do školy.....	31
5.3 Školní hodnocení.....	32
5.4 Domácí úkoly.....	33
5.5 Hodnocení dvojčat	34
6 OBDOBÍ DOSPÍVÁNÍ	36

6.1 Fáze dospívání;.....	37
II PRAKTICKÁ ČÁST	38
7 METODIKA	38
7.1 Výzkumné otázky	38
7.2 Popis výzkumného postupu a použitých metod.....	38
7.2.1 Případová studie	40
7.2.2 Výběr výzkumného souboru	40
7.2.3 Etika výzkumu	40
8 PREZENTACE VÝSLEDKŮ ROZHOVORŮ	41
8. 1 Zodpovězení výzkumných otázek	56
9 DISKUZE	62
10 ZÁVĚR	64
ZDROJE	65
SEZNAM PŘÍLOH	67

ÚVOD

Diplomová práce se zabývá mírou akceptování individuality dvojčat v rámci edukačního procesu, které navštěvují stejnou školní třídu. Akceptování individuality dvojčat je hodnoceno jak z pohledu samotných dvojčat, tak z pohledu jejich vyučujících. Toto téma bylo vybráno na základě osobní zkušenosti, jelikož já sama pocházím z dvojčat. Se sestrou jsme zažily nejen záměnu jmen, ale také porovnávání našich školních výkonů. Nebyly jsme porovnávány pouze s celou třídou, ale i navzájem. Ve stylu vyučování mohlo však dojít během následujících let po ukončení povinné školní docházky k mnoha změnám. Diplomová práce tak zkoumá současnou situaci problematiky akceptování individuality dvojčat ve třídách.

Dvojčata jsou často porovnávána mezi sebou již od dětství, a to rodinnými příslušníky. To může být problematické zejména v období dospívání, kdy u jedinců dochází ke zmatení rolí. Pro dvojčata může být toto období náročnější než pro ostatní vrstevníky, jelikož je jejich identita a osobnost často zaměňována a porovnávána. Dané období pro ně může být velmi matoucí z hlediska vymezení sama sebe a otázky, kdo vlastně jsem. Důležitá je tak podpora a akceptace jejich individuality a jedinečnosti. Každé z dvojčat se totiž něčím liší, ať už zájmy, povahou nebo osobností. Během jejich vývoje a dospívání by měla dvojčata mít prostor pro svůj individuální růst, pro který je nezbytné podporování jejich individuálních potřeb.

Teoretická část práce se věnuje nejen typologii dvojčat, jejich vzájemným vztahem, dospíváním a vlivem rodiny, ale charakterizuje také osobnost a identitu, s nimiž souvisí i zmíněný vliv rodinných příslušníků, a to jak z hlediska výchovy, tak i z hlediska samotného přístupu k individualitě dvojčat.

Praktická část bakalářské práce se zaměřuje na prezentování výsledků kvalitativního výzkumného šetření, jehož cílem je zjistit, zda a jak je akceptována individualita dvojčat navštěvujících stejnou školní třídu. Míra akceptování dvojčat je zkoumána jak z pohledu dvojčat, tak z pohledu učitelů, kteří mají zkušenost s jejich vyučováním. Výzkumná zjištění týkající se přístupu učitelů k individualitě dvojčat budou získána na základě provedeného kvalitativního výzkumného šetření, konkrétně prostřednictvím polostrukturovaného rozhovoru s dvojčaty, která navštěvují či

navštěvovala stejnou školní třídu a s jejich učiteli. Učitelé a dvojčata jsou formou rozhovoru tázána především na to, jak vnímají míru akceptace jedinečnosti každého dvojčete.

I TEORETICKÁ ČÁST

Teoretická část diplomové práce charakterizuje nejprve typologii dvojčat, a to primárně jednovaječná a dvojevaječná dvojčata. Teoretická část se dále zabývá vzájemným vztahem dvojčat, vlivem rodiny, vysvětlením pojmů osobnost a identita a přibližováním možných vlivů na jejich rozvoj. Práce je dále zaměřena na období školní docházky a přítomnost dvojčat ve stejné školní třídě.

1 DVOJČATA

Dvojčata bývají okolím vnímána jako pozoruhodný a neobvyklý jev. Bývají si velmi podobná, a to nejen vzhledem, ale také vlastnostmi a chováním. To platí zejména u jednovaječných neboli identických dvojčat, která jsou často k nerozeznání. Ovšem i jednovaječná dvojčata představují individuální osobnosti (Segalová, 2009).

Jednu z výhod být dvojčetem představuje větší množství přátel než u jedináčků. Pokud se jedno z dvojčat seznámí s někým novým v novém prostředí, často se s ním seznámí a spřátelí i druhý jedinec z dvojčat. Velkou výhodou je také to, že dvojčata mezi sebou mají velmi silné pouto a jsou v mnoha případech nejlepšími přáteli s blízkým vztahem. Dvojčata se také často navzájem doplňují a vytvářejí tak příjemnou společnost (Rulíková, 2009).

1.1 Statistika a historie

Pravděpodobnost narození dvojčat záleží na mnoha faktorech. Rulíková (2009) uvádí, že šance na početí dvojčat se ve 21. století pohybuje kolem 3 %. Současná pravděpodobnost se pohybuje kolem narození tří dvojčat na sto porodů, zatímco před necelými 30 lety byla pravděpodobnost jedna ku 80. Docházelo tedy k narození jednoho páru dvojčat na 80 porodů a šance na narození dvojčat byla přibližně 1%. Pravděpodobnost narození dvojčat se udávala na základě Hellinsova pravidla, které bylo založeno na počtu vícečetných těhotenství. V dnešní době se však rodí dvojčat více, než by určovalo Hellinsovo pravidlo. Příčinou je ovlivňování reprodukce, stimulace tvorby vajíček a prostředky, které umožňují dozrávání více folikulů s vajíčkem ve vaječniku ženy. Upravování podmínek tak podněcuje možnost vícečetného těhotenství. Reálný počet narozených dvojčat se tak často pohybuje v rozmezí od narození jednoho

páru dvojčat na 45 porodů až po narození jednoho páru dvojčat na 60 porodů. V České republice se udává poměr jednoho páru dvojčat na 50 porodů.

Fierro (2012) udává několik dalších faktorů, které mají na narození dvojčat vliv. Pravděpodobnost vzniku vícečetného těhotenství je u matek zvyšována, pokud je její věk vyšší než 45 let. Další předpoklad pro šanci na narození dvojčat představují léky podporující otěhotnění. Roli hraje také to, zda se již dvojčata v rodině vyskytují. Navíc pokud sama matka již porodila dvojvaječná dvojčata, je pravděpodobné, že se jí opět při dalším těhotenství dvojčata narodí. Co se týče vzhledu matky dvojčat, je zaznamenáno, že žena bývá vyšší postavy či má BMI vyšší než 30.

Nejvyšší porodnost dvojčat se vyskytuje u žen negroidního původu a některé studie poukazují na spojení mezi narozením dvojčat a zvýšenou konzumací brambor. Naopak velmi nízký výskyt dvojčat je pozorován u žen do 25 let a u žen asijského a hispánského původu. U jednovaječných dvojčat je pravděpodobnost ve světě přibližně stejná (Rulíková, 2009).

Počet narozených dvojčat se od 80. let 20. století zvýšil, a to až o třetinu. Z celkových devíti až 12 párů na 1000 narození vzrostl počet párů na 1,6 milionů dvojčat za rok. Dosud bylo známo, že v 80. letech 20. století byl podíl dvojčat v Asii a Jižní Americe nízký. O něco více dvojčat se rodilo v Evropě a Severní Americe. Nejvyšší podíl dvojčat měla Afrika. Postupně čísla ve vyspělých zemích rostla, a to vlivem asistované reprodukce (Monden et al., 2021).

Počet dvojčat se od roku 1980 do roku 2015 zvýšil zejména v mnohých zemích Evropy, Severní Ameriky a Asie. V 74 zemích se počet zvýšil až o 10 %. Afrika je stále zemí s nejvyšší porodností dvojčat, ale Evropa, Severní Amerika a Asie ji rychle dohání. Afrika spolu s Asií zastupují 80 % všech narozených dvojčat ve světě (Monden et al., 2021).

Mezi lety 1980–1985 a 2010–2015 se počet dvojčat zvýšil nejvíce v Řecku, Dánsku a Jižní Koreji. V některých dalších zemích Evropy, Asie a Severní Ameriky se počet dvojčat zdvojnásobil. Počet dvojčat roste mírně také ve Střední a Jižní Americe, v Africe zůstává porodnost dvojčat stále nejvyšší (Monden et al., 2021).

Při porodu dvojčat je upřednostňován císařský řez, který je pro narození dětí bezpečnější volbou. K přirozenému porodu dochází zejména pokud jsou oba jedinci v podélné poloze, tedy hlavičkami dolů. Dvojčata jsou často ohrožena i tím, že se mohou narodit předčasně (Rulíková, 2009).

Rulíková (2009) dále uvádí finskou studii, která poukazuje na nižší míru rizikového chování u dvojčat než u jejich vrstevníků, kteří z dvojčat nepocházejí. Důvodem může být neustálá přítomnost druhého jedince, a tedy i méně časté pocity osamocení či neporozumění ostatními. Hlavní důvod však představuje pevné pouto mezi dvojčaty, které oběma dodá potřebnou míru sebedůvěry návykové látky odmítnout.

1.2 Typologie dvojčat

Rulíková (2009) uvádí, že dvojčata představují dva jedince, kteří se narodí stejné matce při jednom porodu. Těhotenství, kdy matka čeká dvojčata, se nazývá vícečetné. Znamená to, že bylo oplodněno více vajíček, nebo že se zárodek časně rozdělil na více částí, ze kterých se postupně staly individuální plody. Nejběžnější typologie dvojčat zahrnuje dvojčata jednovaječná neboli identická a dvojčata dvojevaječná, tedy neidentická.

1.2.1 Jednovaječná dvojčata

Jednovaječná dvojčata se v populaci vyskytují méně než dvojevaječná. Taková dvojčata mají vždy stejné pohlaví. Oba jedinci sdílí stejnou krevní skupinu, mají stejné dědičné predispozice a stavbu těla. Při takovém těhotenství dochází k oplodnění jednoho vajíčka, které se v následující fázi vývoje rozdělí. Dle fáze oddělení se vytváří buď jedna společná placenta, nebo dvě samostatné (Rulíková, 2009).

Jedinci mají na rozdíl od dvojevaječných dvojčat stejnou genetickou výbavu a jsou stejného pohlaví. Jednovaječná dvojčata jsou od sebe téměř nerozeznatelná (Rulíková, 2008).

Podobají se sobě navzájem bez ohledu na výchovu rodičů, a to v důsledku stejných genů a predispozic osobnosti. I přes svou podobnost vzhledu či chování nejsou však žádná dvojčata zcela identická, jelikož i ona se od sebe liší. Rozdíly spočívají

zejména v genetických příčinách či ve vlivu prostředí. Na jejich rozdílný vývoj má také vliv zápis do rozdílných tříd (Segalová, 2009).

1.2.2 Dvojvaječná dvojčata

Dvojvaječný typ dvojčat je více častý. Dvojvaječná dvojčata jsou dva jedinci, kteří mohou i nemusí být stejného pohlaví. Při takovém těhotenství dochází k oplodnění dvou vajíček, a to buď v rámci jednoho folikulu, nebo v rámci odlišných folikulů. Oplodnění tedy probíhá buď z jednoho, nebo ze dvou vaječnicků, přičemž každý plod má vlastní placentu (Rulíková, 2009).

Při takovém otěhotnění se uvolní současně dvě vajíčka. Jedinci spolu zpravidla sdílí polovinu genů. Jedná se o stejné množství genů jako u běžných sourozenců. Dvojvaječná dvojčata se tak v určitých oblastech podobají a v jiných ohledech se liší (Sagelová, 2009).

1.2.3 Siamská dvojčata

Siamská dvojčata patří k jednovaječným dvojčatům, která pochází z jednoho vajíčka. V případě siamských dvojčat došlo k neúplnému rozdělení oplodněného vajíčka a dvojčata jsou k sobě spojena různými částmi těla. Nejvíce časté je spojení dvojčat hrudníky, naopak vzácné je spojení v oblasti hlavy (Rulíková, 2008).

Siamská dvojčata jsou však velmi vzácná, jelikož se objevují v jednom z 50 000 případů narození dvojčat. Z pohlaví se takto rodí častěji dívky, ale důvod není přesně známý (Fierro, 2012).

1.2.4 Chlapec a děvče – jednovaječná dvojčata

Jednovaječná dvojčata se rodí vždy stejného pohlaví, jelikož pochází ze stejné zárodečné buňky obsahující buď ženské chromozomy XX, nebo mužské chromozomy XY. Může se ale stát, že dojde ke genetické mutaci a narodí se chlapec a dívka. V takovém případě dochází k zániku chromozomu Y u mužského pohlaví a k následnému vývinu ženského pohlaví (Rulíková, 2009).

1.2.5 „Zrcadlová“ dvojčata

U „zrcadlových“ jednovaječných dvojčat dochází k zrcadlovému efektu, kdy každé z dvojčat má převrácené rysy, a to zejména rysy obličeje. K takovým dvojčatům patří

i dvojčata, kdy jedno z nich je pravák a druhé levák či dvojčata se znaménkem na opačné straně těla (Rulíková, 2009).

Jedná se tedy o dvojčata jednovaječná s asymetrickými fyzickými charakteristikami a představují přes 20 % jednovaječných dvojčat. Výjimečně se může jednat o jev, kdy mají dvojčata tělesné orgány na opačné straně (Fierro, 2012).

1.2.6 Dvojčata s rozdílnými daty narození

U dvojčat se může také stát, že se narodí v různých dnech. V takových případech se jedno z dvojčat narodí před půlnocí a druhý jedinec až po půlnoci. V dnešní době však může dojít i k pozastavení porodu za účelem optimálního vývoje jedince. Po narození prvního z dvojčat je porod zastaven a porod druhého jedince je z důvodu jeho zvýšení šance na přežití oddálen (Rulíková, 2009).

1.2.7 Poloidentická dvojčata

Poloidentická dvojčata jsou taková dvojčata, u kterých došlo k rozdělení zralého vajíčka. Dvojčata jsou od sebe téměř nerozeznatelná, ale mají jiný dědičný základ (Rulíková 2009).

1.3 Vzhled

Dvojčata si jsou často podobná, a to zejména dvojčata jednovaječná. I přesto mezi nimi existují nepatrné vzhledové rozdíly. Důležité pro jejich snazší rozpoznávání je vnímání dvojčat jako dva samostatné a jedinečné jedince (Rulíková, 2009).

Velmi často jsou dvojčata rozeznávána či porovnávána podle obličeje. Blažek a Trnka (2009, s. 11) uvádí, že „vnímání obličeje je nedílnou součástí našich každodenních kontaktů s druhými.“

Dvojčata mohou být od sebe odlišována pomocí patrných odlišností v obličeji, ve stavbě těla, pomocí rozdílné gestikulace či melodie a intonace hlasu. Pokud nejsou rozdíly patrné na první pohled, lidé se většinou zaměřují na rozpoznávání dvojčat dle jejich oblečení (Blažek & Trnka, 2009).

Nejčastěji lidé posuzují u dvojčat tvar obličeje, který představuje významnou charakteristiku jedince. Blažek a Trnka (2009) uvádí základní typy tvarů obličeje, a to obličej oválný, kulatý, eliptický, dále obličej ve tvaru obdélníku, čtverce, pětiúhelníku,

obličej trapezoidní s vystupující bradou a obličej romboidní s největší šířkou v oblasti jařmových kostí. Autoři také uvádí, že dvojčata mohou být rozpoznávána dle barvy a tvaru očí, stavby nosu, velikosti a plnosti rtů či tvaru tváří a brady.

2 VZÁJEMNÝ VZTAH DVOJČAT

Vztah mezi dvojčaty je jedním z nejdůležitějších a trvá po celý život dvojčat. Je to jediný vztah, ve kterém oba sdílí stejné zázemí, prostředí a hodnoty. Také sdílí důležité vztahy s rodinnými příslušníky (Määttä et al., 2016).

Vztah mezi dvojčaty je jedinečný, jelikož začíná již od narození a trvá po celý život jedinců. Intenzita vztahu je často tak silná, že dvojčata pro sebe představují nejlepší přátele, ale na druhé straně i nejhorší nepřátele. Vztah je naplněn nejen láskou, ale také žárlivostí a soutěživostí (Fierro, 2012).

Pouto mezi sourozenci bývá zpravidla silné, jelikož pro sebe navzájem představují celoživotního přítele a celoživotní oporu. Kladný vztah je důležitý zejména u dvojčat. Vztah mezi dvojčaty totiž představuje nejdélsí vztah v jejich životě. Na intenzitu pouta vztahu dvojčat může mít vliv to, zda jsou stejného či opačného pohlaví. Pohlaví zde hraje roli, jelikož ženský a mužský svět je odlišný. Pokud jsou tedy dvojčata stejného pohlaví, je pravděpodobné, že si více porozumí a jejich pouto bude silnější (Skládalová, 2018).

Blízkost dvojčat je upevňována stejným věkem i tím, že pochází ze stejných rodinných podmínek a zažívají stejné situace. Navzájem se tak mohou lehce pochopit či podpořit. Často se stává, že se dvojčata stanou nejlepšími přáteli. To ale nemusí platit vždy. V období dospívání přichází u některých dvojčat fáze, kdy se od sebe chtějí lišit. Jedinci mají tendenci se od druhého oddělit a osamostatnit a chtějí projevit svou individualitu samostatně. Obecně lze však říct, že jejich pouto je velmi silné, jelikož jsou spolu již od samotného počátečního vývoje v matčině děloze. Někdy je vztah mezi dvojčaty tak blízký, že již vytuší, co druhý z nich řekne. Často se tak stává, že doplňují věty toho druhého (Rulíková, 2009).

Vztah bývá zpravidla silnější u dvojčat stejného pohlaví, jelikož si navzájem více porozumí než jedinci opačného pohlaví. U dvojčat rozdílného pohlaví dochází často k tomu, že se v období puberty od sebe vzdálí a začnou trávit čas spíše s kamarády stejného pohlaví (Skládalová, 2018).

Ve vztahu dvojčat se často nabízí otázka, kdo z nich je starší. Starší jedinec je často více dominantní a snáze s ostatními komunikuje, zatímco mladší jedinec z dvojčat

se za staršího schovává, drží se více v pozadí, je klidnější, s ostatními jedná méně a nechává staršího jedince zařizovat a vykomunikovat vše potřebné. Každý pár dvojčat je ale jedinečný, takže zde existují i výjimky (Rulíková, 2009).

2.1 Problematika sourozenectví

Pouto mezi dvojčaty bývá často silné a pevné, ale mezi jedinci je běžné také soupeření. Míra soutěživosti se u jednotlivých dvojčat liší. Pro jejich rozvoj identity je však porovnávání a soupeření se svým dvojčetem typické, a to zejména kvůli jejich stejnému věku a podobnosti (Rulíková, 2009).

Jelikož se vzájemná vazba mezi sourozenci vytváří již v dětství, je vztah dvojčat ovlivněn zejména přístupem rodičů k nim (Skládalová, 2018). Na vzájemný vztah dvojčat má dále vliv přístup učitele. Pokud rodiče či učitelé pro jejich odlišení poukazují pouze na klady a zápory každého z dvojčat, může u nich vzniknout rivalita či žárlivost (Rulíková, 2008).

Pokud jsou na sobě dvojčata příliš závislá, mohou rodiče plánovat aktivity s každým zvlášť. Tím se posílí nejen vztah daného rodiče a dítěte, ale sníží se tím i vzájemná závislost dvojčete na druhém (Rulíková, 2008).

Vztah dvojčat je také často ovlivněn žárlivostí, která je spojená s potřebou pozornosti rodičů. Jedinci mezi sebou začnou soupeřit, provokovat se, bojovat či se přestanou mezi sebou o své věci dělit. Žárlivost však představuje přirozený stav mezi vztahem sourozenců a její intenzita by se měla postupně snižovat. Na intenzitu žárlivosti a jejích projevů má zejména přístup rodičů ke dvojčatům, rozdílné pohlaví, vlastnosti, potřeby či nadání. Rodiče by tak ke svým dětem měli přistupovat jako k jedinečným osobnostem a při projevech žárlivosti by měli jedince pochopit a ne trestat. Vhodné řešení představuje přenechání zodpovědnosti při řešení konfliktu mezi dvojčaty samotným dvojčatům (Skládalová, 2018).

Při sporech by měla mít také dvojčata vždy prostor k vyjádření pocitů. Rodiče by měli svým dětem naslouchat, pomoci jim rozeznat emoce a pojmenovat je. Jedinci se tak naučí vyhodnocovat a regulovat své chování a budou chápat emoce druhých. To je základ pro emoční inteligenci, která se pojí se znalostí sama sebe a s motivací k výkonu (Skládalová, 2018).

Dvojčata si současně vytváří vztah se svým sourozencem a se svými rodiči. Díky vzájemnému vztahu jsou schopni oddělit se od závislosti na rodičích rychleji než jedináčci, jelikož se spolu cítí v bezpečí (Määttä et al., 2016).

Vliv na vztah dvojčat má také pořadí narození. To může být i jednou z problematik sourozenectví (Fierro, 2012). Problematická může být snaha napodobit svého sourozence, jeho vlastnosti a chování. Pokud se jedinec bude snažit být jako jeho sourozenec, přestává rozvíjet svoji individuální osobnost. K napodobování dochází zejména proto, že se jedinec snaží svému sourozenci vyrovnat. Sourozenectví může mít však pozitivní vliv na motivaci a seberozvoj. Přináší s sebou ale také mnohé negativní pocity, jako je pocit žárlivosti, hněvu, závisti či agrese. Pokud rodiče v takových chvílích adekvátně zakročí, posiluje se trpělivost, hledání kompromisů a přijímání projevů individuálních vlastností druhé osoby. Dvojčata si navzájem pomáhají vytvářet sociální okruhy přátel mimo rodinu. To vede k bohatším sociálním zkušenostem (Helus, 2015).

Pokud se v rodině narodí dvojčata, jejich psychický rozvoj a budoucí školní úspěch je ovlivněn dle Heluse (2015) několika faktory:

- počtem dětí v rodině;
- pořadím při narození dětí;
- finančním zabezpečením rodiny;
- pozorností ze strany rodičů.

Pokud se narodí mladší sourozenec, rodiče mu budou věnovat větší pozornost, zatímco starším jedincům se přestanou tolik věnovat. Starší jedinci často zažívají pocit nedostatečnosti. Může u nich dojít k úzkostem, depresím, apatii, nenávisti vůči mladšímu sourozenci, agresi a ke svádění viny na sourozence. Rodiče mohou v takových případech více zapojit starší děti do péče o mladšího sourozence, a to například podáváním potřebných věcí či otázkami, jak si myslí, že se mladší sourozenec cítí, proč pláče, zda se mu něco líbí či nelíbí (Helus, 2015).

Pokud mezi dvojčaty dojde k porovnání a snaze přiblížení se tomu druhému, dochází ke snižování snahy svého individuálního projevu a budování odvahy. Některé

z dvojčat se může za svého sourozence schovávat a přenechávat na něm iniciativu či zodpovědnost. To omezuje rozvoj jeho samostatnosti (Helus, 2015).

3 OSOBNOST JEDINCE

Osobnost jedince ovlivňují jak rodiče, tak samotní učitelé ve třídě. Nejenže mu pomáhají k jeho plnému rozvoji, začlenění se do společnosti a uvědomění si svých schopností a své výjimečnosti, ale vedou ho také k úspěchu ve vzdělávání (Helus, 2015).

Miková a Stang (2010) dělí dimenzi osobnosti na dva základní typy, a to na extraverci a introverzi, přičemž se jedná o orientaci naší energie. Extraverzí se rozumí zejména otevřenost vůči okolnímu světu, výřečnost a přátelskost. Zatímco introverzí je myšlena uzavřenost, odtažitost či ostýchavost.

Nakonečný (2009) uvádí, že osobnost je charakterizována jedinečnou dynamikou chování, individuálními interakcemi s okolím a se sebou samým, schopnostmi, dovednostmi, dispozicemi, determinanty chování a psychickými vlastnostmi. Osobnost dále ovlivňuje prostředí jedince, ve kterém žije. Mezi takové faktory patří rodina, a to zejména její citové vztahy, požadavky, názory, přesvědčení, hodnoty a výchova.

Helus (2015) uvádí, že jako osobnost je chápáno každé dítě, k němuž by se mělo přistupovat individuálně, jelikož svérázně vyjadřuje své jednání a chování. Individualita každého z dětí tak potřebuje být respektována a zohledněna.

Aby se dítě mohlo rozvíjet jako svébytná osobnost, mělo by mít dostatek příležitostí se projevit, zapojit iniciativu a tvořivost, tázat se a vyjádřit a uskutečnit své nápady. Dále by mělo dostávat mnoho podnětů, které budou aktivovat jeho činnost, individuální rozvoj a rozvoj jeho potencialit. Důležité je pro dítě také podporující a milující okolí a správný vzor pro jeho optimální osobnostní rozvoj (Helus, 2009).

Helus (2015) doplňuje, že pokud zohledňujeme jedincovu osobnost, tak respektujeme jeho charakteristické vlastnosti, individualitu, jeho chování, jednání a jedinečnost. Mezi složky osobnosti řadí předpoklady toho, co je jedinec schopen zvládnout, snahu dosáhnout cílů, charakter, odolnost vůči stresujícím situacím a sebepojetí.

3.1 Sociálněpsychologický pohled na osobnost

Pohled na osobnost dětí a dospívajících v žákovských a studentských situacích poskytuje sociální psychologie. Pro učitele a další dospělé autority je dle Heluse (2015, s. 21) důležité v rámci osobnostního přístupu myslet na „odkázanost, otevřené prožívání, potenciality a vývojové směřování.“

Odkázanost se dělí na objektovou, která poukazuje na organizování života dítěte vychovávající osobou, a na subjektovou, kdy jsou jedincovy potřeby a přání respektovány a upřednostňovány (Helus, 2015).

Otevřené prožívání se u dítěte aktualizuje tehdy, pokud samotný jedinec vnímá oporu od blízké osoby v situacích, kdy si není jistý a neví si rady. Při otevřeném prožívání dochází k rozvoji osobnosti a posílení sebejistoty, což vede k pozitivnímu vlivu na školní úspěšnost a na budoucí vývoj dítěte a jeho směřování (Helus, 2015).

3.2 Socializace osobnosti

Pojem socializace představuje celoživotní začleňování jedince do společnosti, při kterém se jedinec stává společensky začleněným okolními činiteli. Osobnost jedince je ovlivňována zejména stanovenými pravidly, návyky, zvyky, tradicemi, vzory a ideály, příkazy, zákazy, životními událostmi, ale také rodiči, vrstevníky a učiteli (Helus, 2015).

Socializace jedince probíhá od narození do započetí školní docházky. Jedinec je postupně začleňován do interpersonálních vztahů, činností, hodnot a zvyklostí. Nejčastěji se jedná o vztahy, ve kterých je přijímán, zaujímá určité postavení a může svobodně vyjadřovat sám sebe a rozvíjet svoji osobnost. Proces začlenění v oblasti školství ovlivňuje pedagog (Helus, 2015).

3.3 Sebepojetí jedince

K termínu osobnost se pojí také sebepojetí, tedy to, kým jedinec je a jaký je. Základem sebepojetí je vztah k sobě samému a touha poznat sám sebe. Sebepojetí se skládá ze „sebepoznání, sebecitu, sebehodnocení a seberealizace“ (Helus 2015, s. 86).

K seberealizaci jedince či k aktualizaci jeho pravého já vede snaha dosáhnout stanovených cílů a stát se sám sebou. Naše já může být však ovlivněno i sociálním

prostředím a vztahy s ostatními. V takovém případě někdy dochází k porovnávání či ztotožňování se s druhou osobou (Helus, 2015).

Druhé osoby a jejich soudy mohou mít na jedince pozitivní či negativní vliv. Dítě či dospívající jedinec může sám sebou opovrhovat nebo si může připadat neschopný. Do oblasti školní docházky spadají pocity nezdaru, bezmoci, pocitu méněcennosti či zaměření se na úspěch či určitou úroveň školních výsledků, přičemž opakovaný neúspěch vede ke snižování hodnoty vlastního já (Helus, 2015).

Zachování hodnoty vlastního já je pro žáky důležité, a to zejména v situacích, kdy je jedinec učitelem porovnáván, hodnocen či upozorňován na školní neúspěch. V takových případech dochází často u žáků k pocitům méněcennosti, vlastní neschopnosti a ke ztrátě sebevědomí a sebejistoty. Učitel by tak měl být v těchto situacích opatrný a měl by se snažit o vyvarování se přílišným negativním hodnocením žáků. Naopak pozitivní zpětná vazba a povzbuzování vede jedince k motivaci učit se a k posílení vlastní sebedůvěry (Helus 2015).

3.4 Vlivy na osobnost jedince

Osobnost jedince je ovlivňována zejména stanovenými pravidly, návyky, zvyky, tradicemi, vzory a ideály, příkazy, zákazy, ale také rodiči, vrstevníky a učiteli (Helus, 2015).

Na osobnost jedince mají vliv blízké vztahy, ke kterým patří vztah jedinců a jejich rodičů či sourozenců. Takovému vztahu se někdy podobá i vztah učitele a žáka. Těsný vztah charakterizuje zejména vzájemný zájem o druhého, respekt, důvěra a opora, která je nezbytná pro zdravý rozvoj jedince. Vývoj jedince je dále ovlivňován hodnotami rodiny, rolí či oblibou v dané rodině, stanovenými pravidly, tradicemi a výchovou, která může být založena buď na příkazech a zákazech, nebo na společné komunikaci a snaze domluvy v důležitých situacích. Rodina má na jedince vliv, jelikož se jedná o hlavní životní prostředí, v němž jedinec pobývá (Helus, 2015).

Negativní dopad má na jedince zejména porovnávání, které vede k demotivaci k určitému výkonu. Pokud jsou jedinci mezi sebou porovnáváni ve škole, rodiče by se takovému přístupu měli zcela vyhnout. Měli by naopak u dětí budovat sebevědomí pochvalami za pokrok i snahu (Skládalová, 2018).

3.4.1 Výchova a přístup k dětem

Primární socializace osobnosti dítěte je ovlivněna rodinou. Nejenže matka a otec jsou vzorem pro své děti i co se sebevědomí týče, ale vliv má také jejich postoj a výchova. Pokud se jedinci cítí dostatečně milováni, přijímáni a mají dostatek pozornosti a důvěry v jejich schopnosti, začnou si věřit a budou si vědomi toho, že jsou schopní dosáhnout svých cílů a že mají své místo ve světě. Začnou si budovat zdravé sebevědomí, které je důležité pro jejich rozvoj a pro vyjadřování svých potřeb a tužeb (Skládalová, 2018).

Všichni rodinní příslušníci se totiž významně podílí na rozvoji jedince a na jeho vnímání sebe sama. Hodnoty rodiny se ale během několika let proměňovaly, a tak docházelo i k různým vlivům na vývoj osobnosti dítěte. Dnes představuje založení rodiny významnou otázku při rozhodování, zda rodinu založit či nikoli. Mnozí zvažují založení rodiny s ohledem na budování kariéry či s ohledem na finance, nové starosti, nový způsob života a nové zvyklosti. Mladí jedinci se dnes často ptají, zda rodičovství zvládnou a zda vůbec chtějí přivést potomka do současného světa (Helus, 2015).

Během let se proměnilo také vnímání individuality dítěte. Dříve byly potenciality dětí považovány za úspěchy a kvality celé rodiny, nyní však rodiče sami usilují o vlastní úspěšnost. Na rozvoj osobnosti dítěte má také vliv samotná funkčnost rodiny a postavení dítěte v rodině. Rodina může být neúplná a dítě může žít pouze s matkou nebo otcem. Nebo naopak může dítě pocházet z vícečlenné rodiny a mít několik sourozenců. V takovém případě může být problematické srovnávání jejich identit a úspěchů (Helus, 2015).

Rodina by tak pro své děti měla připravovat vhodné podmínky pro aktualizaci jejich potencialit. Rodiče by měli svým dětem poskytovat dostatek lásky, péče a individuální přístup ke každému z nich. Dítě se tak bude moci individuálně jako osobnost rozvíjet. Dítě by mělo mít pocit, že je součástí láskyplných interpersonálních vztahů, které mu umožní se dále začleňovat do společnosti, vyjadřovat sám sebe, projevovat své potřeby a touhy, seberealizovat se a rozvíjet další sociální vztahy (Helus, 2015).

Jedinec se totiž pro svůj rozvoj osobnosti inspiruje u rodičů či starších sourozenců. V mnohých situacích se vcituje do jednání matky či otce, napodobuje je a vidí v nich své vzory. Často se snaží připodobnit jejich osobnostem a touží být jako oni. Pokud se v rodině narodí dvojčata, budou mít stejné rodinné vzory, ale i tak může mít každý z dvojčat odlišnou touhu napodobit různé chování dospělých. Rodina také představuje možnost včleňování jejich dítěte nejen do vztahů s prarodiči, ale také se sourozenci (Helus, 2015).

Pokud jsou rodiče příliš ambiciózní a orientují se spíše na svůj rozvoj a svoji seberealizaci, a to zejména v oblasti kariéry, cestování, studia, úspěšnosti, materiálního luxusu, je potlačována osobnost dětí. Často lásku a pozornost k dětem kompenzují hodnotnými dary. Jedinci pak citově strádají a orientují se na materiální svět. Pokud si učitel všimne, že je jedinec rodiči přehlížen, měl by se s nimi snažit komunikovat a promluvit si s nimi o míře projevování zájmu o děti na základě jejich individuální potřeby (Helus, 2015).

Jedinci se mohou také narodit do rodiny, která vyžaduje perfekcionismus. Děti jsou v tomto případě vystaveny neustálému nátlaku a nerealistickým požadavkům bez ohledu na jejich možnosti, zájmy, dovednosti a harmonický vývoj osobnosti. Jedinci často překračují své schopnosti a podílí se na aktivitách, které jsou pro ně nezajímavé. Neustálé požadavky na dosažení co nejlepších výsledků vedou k vyčerpání, úzkostem, pocitu selhání a zklamání, ke snížení sebevědomí, sebedůvěry a následně i k zablokování rozvoje jedinců. Někdy může dojít i ke konfliktům ve vztahu dětí a rodičů. V takové situaci by měli rodiče zmírnit své požadavky a nastavit realistické nároky (Helus, 2015).

Rodina může k dětem přistupovat také různými příkazy a zákazy bez ohledu na jejich osobní zájmy, přičemž jedinci tak nemají možnost rozvíjet schopnost rozhodovat za sebe. Důsledkem autoritářského stylu výchovy může být apatie, rezignace, ztráta zájmu o činnost, impulzivita chování, agrese, strach, pocit zoufalství a negativní pohled na autority. K potlačení touhy projevit svou individualitu osobnosti dochází zejména při častých zákazech či při fyzických trestech, které musí jedinci poslušně snášet. Autoritářsky se nemusí chovat pouze rodiče, ale může se tak projevovat i starší

sourozenec. Děti s takovým stylem přístupu bývají zakřiknuti nebo naopak agresivní (Helus, 2015).

Jedinci mohou strádat i nedostatkem zavedeného řádu a stanovených pravidel. Takové děti mají až příliš volnosti ve svém chování. Důsledkem je to, že mají problémy dodržovat například pravidla ve škole a nejsou motivovány k určitému výkonu. Děti a dospívající se pro svůj rozvoj potencialit potřebují naučit převzít zodpovědnost za své činy a svá rozhodnutí a snažit se dosáhnout realistických cílů (Helus, 2015).

Pro pozitivní vliv na vývoj jedince je dle Heluse (2015) potřeba se vyhnout:

- hrubým reakcím na chování dítěte;
- nezájmu o činnosti, které dítě zajímá a kterým se věnuje;
- přerušování činnosti dítěte a zasahování do jejího procesu;
- vytyčování nerealistických cílů či příliš snadných cílů;
- nedostatečnému množství aktivit.

Helus (2015) dále uvádí, že aktualizaci vývoje osobnosti jedinců a jejich potencialit je zapotřebí:

- zdůrazňovat význam stanovených cílů;
- budovat hodnotu a poukazovat na důležitost interpersonálních vztahů;
- snažit se o rozvoj zdravého sebevědomí;
- posilovat tvořivé myšlení dítěte;
- učit dítě zodpovědnosti.

3.4.2 Výchova a přístup ke dvojčatům

Rodiče by si měli při výchově dvojčat dávat zejména pozor na to, jak se ke dvojčatům chovají a zda neupřednostňují jednoho z nich. Upřednostňování může být založeno na rozdílných vlastnostech jedinců, dovednostech či na jejich rozdílné povaze. Důležité je pro správný vývoj každého z dvojčat respektování jejich jedinečnosti, přičemž musí být rodič opatrný, aby se k oběma nechoval stejně a nebral je jako jednoho, ale aby jednal dle individuálních potřeb každého z nich. Rodiče by se taktéž měli vyvarovat toho, aby na jedince nevolali oslovením „dvojčata“. Místo toho by měli každého z dvojčat oslovovat vlastním jménem (Rulíková, 2008).

Rodiče by měli být opatrní zejména při porovnávání dvojčat. Nejlépe by se mu měli zcela vyhnout. Rodiče si myslí, že pokud upozorní na dobré vlastnosti a úspěchy jednoho z dvojčat, tak tím motivují druhého jedince k většímu výkonu. Ale porovnávání může vést také k úplnému opaku a dítě začne vzdorovat a klást odpor. Jedinec může mít pocity méněcennosti a může si myslet, že je jeho sourozenec lepší a že on sám jeho úrovně nikdy nedosáhne. Takový pocit může mít negativní dopad na jeho budoucí vývoj (Skládalová, 2018).

Porovnávání má také vliv na vzájemný vztah dvojčat. Často s sebou přináší negativní dopady na vztah mezi jedinci, protože mezi sebou začnou soupeřit, ještě více se porovnávat či předhánět se. Upozorňováním na úspěchy a chválení chování druhého může vzájemný vztah dvojčat do jisté míry i zničit. Rodiče by měli naopak podporovat odlišnost obou dvojčat (Skládalová, 2018).

Výchovu dvojčat ovlivňuje také jejich pohlaví. Zatímco výchova dvojčat stejného pohlaví je pro rodiče jednodušší, dvojčata opačného pohlaví potřebují výchovu odlišnou. Narození syna a dcery vyžaduje více rozdílný způsob výchovy a přístupu. Oba jedinci by však měli dostat prostor pro vyjádření svých pocitů a dostatek pozornosti a lásky. A to platí i pro chlapce v dětském věku, od kterých se často očekává, že musí být silní již od mala. Pokud by chlapec pocítil nedostatek lásky či pozornosti, mohl by se stát agresivní a vnitřně nejistý (Skládalová, 2018).

Rodiče tak mohou ovlivnit život dvojčat zejména svým přístupem k nim. Rodiče by se měli vyvarovat jejich porovnávání a měli by respektovat jedinečnost každého z nich. Pro jedince je tento přístup velmi důležitý, jelikož porovnávání zažijí pravděpodobně ve škole. Rodina by se tak měla snažit zajistit bezpečné prostředí, ve kterém se bude každý z dvojčat moci projevit a bude zde moci rozvíjet své individuální schopnosti, dovednosti a vlastnosti (Skládalová, 2018).

3.4.3 Učitel

Učitel působí na žáky a na jejich osobnostní rozvoj. Učitel by si měl umět poradit s problémy ve třídě, měl by být spravedlivý a měl by se umět rozhodovat, a to i v náhle vzniklých situacích. Dále by měl být žáky viděn jako přirozená autorita, ve které by měli žáci cítit oporu a pocit bezpečí v projevování sama sebe. Učitel má také vliv na

individualitu každého jedince. To by měl mít na vědomí zejména tehdy, když se v jeho třídě vyskytují dvojčata (Helus, 2015).

Samotný učitel často totiž představuje pro žáky referenční osobu, u které chce jedinec obstát a jejíž názory, kritiky a soudy často přijímá za své a ztotožňuje se s nimi. Vztah učitele s žákem tak může mít i znaky hlubokého blízkého vztahu, jež je pro vývoj osobnosti jedinců nezastupitelný. Navíc učitelovo pozitivní hodnocení a povzbuzování vede k motivaci učit se a k posílení sebehodnocení. S rostoucí sebedůvěrou a sebejistotou se žákovi snadněji uplatňují jeho dovednosti a schopnosti (Helus, 2015).

Na žákovo sebepojetí a jeho osobnost má vliv nejen hodnocení, ale také přístup k jedinci a postavení k dosahování cílů. Pro rozvoj osobnosti je důležitá motivace ke splnění stanovených cílů, seznamování s důvody učiva, podpora zájmů a budování odvahy řešit naskytnuté problémy. Nezbytnou součástí představují prožitky založené na osobní zkušenosti, které vedou k bohatému citovému prožívání a k obohacování jedince. Dítě se tak může i učit, co je správné, pozná, co ho zajímá, a propojuje se tak se svými hodnotami a životními cíli (Helus, 2015).

Holeček (2014) doplňuje, že by učitel neměl podlehnout prvnímu dojmu a neměl by ho řadit do kategorie špatný či dobrý. Pokud by se stalo, že žáka vnímá jako špatného a také by s ním tak v následujících hodinách zacházel a měl by negativní očekávání, došlo by ke Golemově efektu, kdy by se žák tak opravdu choval a jeho známky by se postupně zhoršovaly. Pokud by bylo očekávání pozitivní, žák by se zlepšoval, nastal by Pygmalion efekt. Učitel by tak neměl žáka vnímat pouze negativně či pozitivně a měl by se vyhýbat nesprávným úsudkům.

Dle Holečka (2014) spočívá chyba učitele také v tom, že přisuzuje vlastnosti jedinci, který se něčím podobá někomu jinému. Takový stav může nastat například u dvojčat, která si jsou podobná nejen vzhledově, ale také svým chováním. Učitel tak velmi často přisuzuje svému žáku vlastnost, kterou měl například jeho sourozenec či dokonce rodič, kterého učitel osobně zná. Často se v takových případech objevuje přepisování negativních vlastností.

Holeček (2014) zmiňuje, že by se učitel měl vyhnout tendenci figury a pozadí, tedy posuzování člověka na základě vlastností lidí, se kterými žije a ke kterým patří.

Učitel by měl tak právě sklony k připisování nesprávných vlastností ostatních danému jedinci. Učitel by neměl vnímat rodiče jako špatné či dobré, jelikož by to mohlo opět ovlivnit jeho pohled na žáky. Další chybou učitele je chyba přílišné mírnosti či naopak přílišné přísnosti. V takovém případě buď učitel brání své žáky a jejich chybu vnímá jako svou vlastní, nebo takové chování vede k negativnímu postoji učitele k žákovi. Učitel by se tak měl snažit být při komunikaci a při hodnocení svých žáků co nejvíce objektivní.

Beníšková (2007) uvádí, že dobrý učitel je takový učitel, který projevuje zájem o žáky a jejich pokroky, je přizpůsobivý, tvořivý a je citově stabilní. Takový učitel může snáze podpořit správný osobnostní rozvoj u svých žáků.

Pokud bude mít učitel ve třídě dvojčata, měl by k nim přistupovat individuálně jako k ostatním žákům a měl by rodiče inspirovat k tomu, aby ke každému ze svých dětí přistupovali také individuálně vzhledem k jejich momentální fázi vývoje a konkrétnímu prožívání určité situace (Helus 2015).

4 INDIVIDUALITA JEDINCE

Individualita osobnosti představuje duševní osobitost, která se rozvíjí zejména s přibývajícimi životními zkušenostmi od samotného dětství v rámci rodinného a kulturního prostředí. Jedinec je formován individuálními zkušenostmi a následně individuálními rozdíly s ostatními (Nakonečný 2009).

Každý jedinec je od ostatních odlišován svou individualitou, tedy osobitostí. To samé platí i u dvojčat, která si jsou podobná, ale každé z nich je něčím jedinečné. Individualita může být jak psychická, tak fyzická (Nakonečný 2009).

Na jedincovu individualitu má vliv zejména okolí. Někdy je tlak blízkého okruhu lidí tak silný, že jedinec mění své chování za účelem zalíbení se ostatním. Jedná se o stavění tzv. fasády, která zajišťuje určitou oblibu, spokojenost či úspěšnost. Mezi hlavní podmínku pro vyjádření pravého já patří přijímání jedince přesně takového, jaký je (Helus, 2015).

Proces individualizace dále ovlivňují samotní rodiče. Proces mohou například podpořit už jen tím, že obléknou sourozence do dvou různých barev. Pokud však v pozdějším věku chtějí dvojčata nosit stejné oblečení, měli by rodiče jejich přání vyslechnout. Odlišení dvojčat v brzkém věku může být podpořeno také odlišným účesem (Määttä et al., 2016).

4.1 Individualita dvojčat

U jednovaječných dvojčat je vnímání vlastní identity náročnější z důvodu vnější podobnosti. Okolí je totiž často vnímá jako jednu osobu. Lidé si však neuvědomují, že tím blokují vývoj jedinečnosti každého z dvojčat. V takovém případě by je měli od sebe rozlišovat alespoň rodiče, a to například oslovováním jejich vlastními jmény. Dvojčata tak získají pocit, že jsou vnímána jako jedinečné osobnosti. V důsledku toho se tak budou i cítit (Rulíková, 2008).

Dokud jsou dvojčata dětmi, rodiče jsou často upozorňováni, aby je neoblékali stejně nebo aby je nedávali do stejné třídy a nezapisovali do stejných mimoškolních aktivit, jelikož by mohlo dojít k ještě intenzivnějšímu propojení dvojčat. Svoji jedinečnou identitu si však během vývoje vytváří i bez ohledu na snahy rodičů je

oddělit. Rodiče by správně jejich vnímání o sobě neměli korigovat, ale naopak by jejich individuální vývoj měli plně podporovat a povzbuzovat (Rulíková, 2009).

Rulíková (2008) dále uvádí, že není potřeba od sebe dvojčata odlišovat kvůli uvědomování si své identity co nejčasněji. Rodiče by měli brát v potaz jejich vzájemný vztah a sílu pouta, jelikož pokud bude jejich vztah velmi blízký a jsou-li na sobě dvojčata závislá, jejich případné odlišování a rozdělování by mohlo vést k pocitům oddálení a oddělení.

Rulíková (2009) pro rozvoj vlastní individuality dvojčat doporučuje trávit rodičům nějaký čas během dne s každým dvojčetem zvlášť, nebrat dvojčata jako jedno, nenazývat je dvojkou, ale naopak je oslovovat vlastními jmény, odměnit a potrestat je individuálně, podporovat individuální přátelství i návštěvy přátel, mít rozdílná očekávání na základě individuality dvojčat a volit činnosti zaměřené na jejich samostatnost. Takové aktivity povedou k uvědomování si, zda je daná aktivita baví. Jedinec tak bude směřovat k hledání svých zájmů. Dvojčata mohou být zapsána i do stejných zájmových kroužků, ale pro jejich individuální rozvoj by měla navštěvovat alespoň jeden kroužek bez svého sourozence. Důležité je však při vybírání kroužků, ať už společných či individuálních, respektovat přání dvojčat.

Důležité pro posílení individuality osobnosti dvojčat je dále naslouchání, snaha jim porozumět a vnímat projevy jejich osobnosti. Učitel by měl u každého žáka, a tedy i u každého jedince z dvojčat, vnímat a respektovat jeho identitu, autenticitu, jedinečnost a specifické potenciality. Měl by být také nápomocný na cestě k vyjádření sám sebe (Rulíková, 2009).

5 OBDOBÍ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY

Období školní docházky bývá pro mnohé jedince nelehké období. Dle Beníškové (2007) je důležité, aby rodiče své děti na nástup do školy připravili. Mohou si s dětmi promluvit, jak to ve škole probíhá, jaká tam fungují pravidla a jak jsou jednotlivé dny rozděleny na vyučovací hodiny.

5.2 Nástup dítěte do školy

Nástup do školy představuje pro dítě náhlou a prudkou změnu, pro někoho mimo jiné i zátěž, která je spojená se zvyšujícími se nároky na výkon jedince. Dítě si musí poradit bez rodičů, zařadit se do nového kolektivu a poslouchat novou autoritu, tedy učitele, po delší dobu, než bylo zvyklé. Je po něm vyžadována také koncentrace po celou dobu výuky (Langmeier & Krejčířová, 2006).

Při nástupu do školy čelí dítě mnoha novým zkušenostem. Nejenže si musí rozvrhnout svůj volný čas, aby mělo dostatek času na učení a na plnění školních povinností a domácích úkolů, ale přizpůsobuje se i novým požadavkům, učiteli v podobě autority a začleňuje se do nových vrstevnických vztahů. Žákovo sebepojetí je v tomto období ovlivňováno hodnocením učitele, vrstevníků i rodičů (Helus, 2009).

5.2.1 Nástup dvojčat do školy

Při nástupu dvojčat na základní školu si rodiče často kladou otázku, zda mají dvojčata zapsat do stejné třídy. Rodičům je často pro rozvoj vlastní identity každého z dvojčat doporučováno, aby je zapsali do různých tříd. To však nemusí být pro některá dvojčata efektivní či dokonce přínosné, jelikož každá dvojčata mají své individuální potřeby. Rodiče by při nástupu do školy měli brát ohled na vzájemný vztah mezi dvojčaty, na jejich blízkost, učební styl, míru soutěživosti a spolupráce. Některé výzkumy poukazují také na to, že po rozdělení dvojčat do odlišných tříd došlo k vytvoření negativního vztahu ke škole (Rulíková, 2009).

V některých školách je zavedena politika rozdělování dvojčat do rozdílných tříd či jejich automatické zařazení do stejné třídy. Takové dělení představuje určitou formu diskriminace individuality potřeb každého z dvojčat (Rulíková, 2009).

V některých školách naopak rozhodují o rozdělení dvojčat do třídy pouze rodiče, a to po konzultaci s třídním učitelem či ředitelem školy (Tully et al., 2004) Před nástupem do školy tak musí rodič učinit důležité rozhodnutí týkající se toho, kam své dítě zapsat. Musí zvážit mnoho aspektů, mezi které patří vzdálenost školy od domova, možnosti dopravy do školy, vybavení tříd, historie školy a její pověst, nabídka zájmových aktivit, výskyt rizikových jevů či fakt, zda na školu půjdou také kamarádi jejich dítěte. Rodiče dvojčat řeší navíc to, zda mají dvě děti zapsat do stejné školní třídy či nikoli (Beníšková, 2007).

Pokud rodiče přemýšlí nad tím, že dvojčata zapíší do odlišných tříd, mohou se potýkat s obavami, zda si oba jedinci najdou ve třídě kamarády, někoho, s kým si budou povahově rozumět. V takovém případě by měli rodiče zvážit, jak si každý z dvojčat nachází kamarády na základě zkušeností ze školky, jak snadno se seznamuje, jak dokáže spolupracovat, zda je společenský a jak dokáže zapadnout do kolektivu (Beníšková, 2007).

Rozdělení dvojčat do dvou různých tříd může mít na dvojčata negativní dopad, a to zejména na jejich školní výkon. Dle jednoho z výzkumů vykazovala dvojčata rozdělená do dvou tříd kázeňské problémy. Dále měla dvojčata problémy se čtením a snížený výkon. To platilo především pro jednovaječná dvojčata. Rozdělení dvojčat do dvou různých tříd tak může pro dvojčata představovat stresující situaci a rodiče by měli jejich umístění do odlišných tříd pečlivě zvážit (Tully et al., 2004)

5.3 Školní hodnocení

Hlavní vliv na sebepojetí jedince má zpětná vazba od učitele, která zahrnuje hodnocení jak průběhu jeho učení, tak jeho výsledků. Hodnocení ovlivňuje zejména žákovo sebepojetí, jeho sebevědomí a sebejistotu. Učitelé by měli být zejména opatrní při hodnocení dvojčat a měli by se vyvarovat jejich častému porovnání, které by mohlo ovlivnit jejich sebepojetí. Učitel by se měl zaměřovat na individuální potenciality každého z jedinců (Helus, 2015).

Učitel by se měl zajímat také o individuální potřeby jedinců, jejich výsledky, pokroky ve vzdělávání a rozvoj osobnosti. Důležité je také podporování jejich snažení.

U každého jedince by měl projevit zájem o specifické potenciality a schopnosti, které se mohou lišit (Helus, 2015).

Učitel může během své profese snadno sklouznout k typizování jedinců ve třídě. Často je typizování důsledkem snahy si zjednodušit hodnocení či časovou náročnost v oblasti věnování se každému jedinci individuálně (Helus, 2015).

Helus (2015, s. 365) uvádí, že „typizování může být:

- schematické;
- implicitní;
- determinující.“

Při schematickém typizování se učitel nezaměřuje příliš na individuální jedinečnost jedinců, ale pohlíží na ni spíše stereotypně. U implicitního typizování učitel reaguje na základě svých dojmů a pocitů, přičemž jeho reakce nejsou promyšlené či odůvodněné. Determinující typizace určuje, jak s ním bude učitel v budoucnosti jednat. Učitel si žáka zařadí do určité kategorie a následně s ním tak jedná. Mezi typická kritéria patří to, zda žákovi věří či nikoliv, zda si myslí, že má šanci na úspěch, zda je s ním trpělivý a zda mu chce věnovat pozornost. Takový přístup má determinující vliv na žákovo sebepojetí a na jeho šanci na úspěch. Pokud má učitel ve třídě dvojčata, může je v rámci usnadnění zařadit do stejné kategorie a přehlížet jejich individuální jedinečnost. Dojde tak k útlumu rozvoje individuálních potencialit a ke snížení šance na osobnostní rozvoj. V druhém případě může jejich chování vzájemně porovnávat a jejich rozdíly dávat najevo (Helus, 2015).

Pro předcházení typizování je důležité zaměření učitele na individuální potenciality jedinců. Každý jedinec směřuje ke svému vývoji. Toto směřování se projevuje tím, že žák o něco žádá, usiluje, za něčím si jde, o něco se zajímá. Pokud si učitel všímá těchto podnětů, může se snadněji zaměřit na podporování rozvoje osobnosti (Helus, 2015).

5.4 Domácí úkoly

Období školní docházky je charakteristické domácími úkoly. Pokud začnou děti chodit na první stupeň základní školy, rodiče se musí připravit na pomáhání s jejich domácími úkoly (Rulíková, 2009).

Pokud navštěvují stejnou školní třídu dvojčata, dostávají stejné domácí úkoly. Při jejich vypracovávání si tak mohou radit či se vzájemně motivovat. Rodiče by měli ale hlídat, aby se vzájemná motivace dvojčat neproměnila do soutěžení a předhánění se, jelikož by takové chování vedlo ke snížené soustředěnosti na vlastní práci a výkon. Při učení je také důležité zohledňovat individuální potřeby a povahu každého z dvojčat (Rulíková, 2009).

Soupeření a snaha mít lepší známku převažuje dle Rulíkové (2009) zejména u jednovaječných dvojčat. Často na sebe jedinci žárlí nebo se předhání, kdo bude vyprávět události ze školy rodičům jako první. Rodiče by v takovém případě měli zavést každý den individuální chvíli s každým z dvojčat zvlášť, aby měla dvojčata pocit důležitosti a bezpečnosti.

Rulíková (2009) dále upozorňuje na důležitost vybízení každého jedince z dvojčat k samostatnosti a vlastní zodpovědnosti za školní povinnosti, jejich plnění a zapisování. Někdy se stává, že si zapíše požadovaný úkol pouze jedno z dvojčat, přičemž druhé spoléhá právě na svého sourozence. Dochází tak ale ke snižování rozvoje odpovědnosti a pilnosti.

Může se také stát, že od sebe dvojčata domácí úkoly opíšou. Také může nastat situace, kdy oba úkoly napíše pouze jeden z nich. Pro jejich rozvoj je však důležité, aby na úkolech pracovalo každé dvojče samo (Rulíková, 2009).

5.5 Hodnocení dvojčat

Při hodnocení dvojčat by si měl dát učitel pozor, aby je nebral jako jednu osobu. K takovému hodnocení dochází zejména pokud učitel dvojčata od sebe nerozezná nebo pokud si chce ušetřit čas. Jedno z dvojčat může mít však pocit neviditelnosti. Učitel by tak neměl jedince přehlížet, ale měl by dvojčata vnímat jako jednotlivce s individuálními potřebami a dovednostmi. Dále si musí dávat pozor na to, aby nezaměňoval jejich jména či hodnocení. Případné zaměňování jmen by mohlo vést až k pocitům méněcennosti (Rulíková, 2009).

Učitel by měl být přátelský a vřelý ke svým žákům a měl by se snažit pochopit jejich potřeby. To platí i v případě, kdy se v jeho třídě vyskytnou dvojčata, která na první pohled mohou vypadat stejně, ale jejich potřeby a dovednosti budou odlišné.

Učitel by se v takovém případě měl vyhnout zejména srovnávání. Naopak by měl jejich výkony a snahy hodnotit individuálně, a to na základě možností každého jedince z dvojčat. Zejména pro jeho slovní hodnocení by měl brát v potaz také jejich individuální míru oblíbenosti a důležitosti daného předmětu (Holeček, 2014).

I rodiče hodnotí dvojčata na základě jejich výkonu. Často však mají tendence porovnávat výkony dvojčat mezi sebou. Porovnávání jejich práce či úsilí může vést až k pocitům žárlivosti. Jejich odlišná práce a snaživost by měla být přijímána a respektována, a to jak ze strany rodičů, tak ze strany učitelů, jelikož každý z nich pracuje jinak a každý z nich má své individuální potřeby, vlastnosti, dovednosti a schopnosti. Dospělí by se tak měli vyhnout srovnávání a zaměřit se spíše na respektování a chválení pokroků každého jedince z dvojčat (Rulíková, 2009).

6 OBDOBÍ DOSPÍVÁNÍ

Každý jedinec prochází několika vývojovými obdobími a je ovlivňován okolními činiteli. Od narození do započetí školní docházky má hlavní vliv rodina, a to zejména matka, která s dítětem tráví nejvíce času. S nástupem do školy přejímá hlavní vliv na jedince škola, konkrétněji třídní učitel. V dospívání je osobnost jedince tvořena interpersonálními vztahy a zaměřováním se na budoucí povolání (Helus, 2015).

Dospívání je celkově nelehké období, které je spojeno často s tlakem spolužáků, potřebou být viděn, být středem pozornosti či být součástí určité party. Toto období může být o to více náročné pro dvojčata. Dvojčata navíc během období puberty mají tendence se od sebe odlišovat a oddělovat a chtějí se stát samostatnými a individuálními osobnostmi. Často se po několika společných letech chtějí prosadit a mají touhu projevit svoji jedinečnost. Přítomnost druhého dvojčete vede zpravidla k vyšší motivaci, například v oblasti fyzické aktivity, a to zejména pokud dvojčata navštěvují stejný sportovní kroužek. Zapsání do stejného zájmového kroužku přináší dvojčatům určitý pocit bezpečí při začínání nové aktivity mezi neznámými vrstevníky (Rulíková, 2009).

Jednou z výhod sourozenectví v procesu dospívání je, že jedinci mohou navštěvovat různé společenské akce spolu či spolu mohou pracovat na mnohých školních projektech a necítí se tak osamoceně. To platí zejména pro dvojčata, pokud jsou nejlepšími přáteli. Pokud je jejich vztah problematický, jedno z dvojčat může naopak upřednostňovat společnost svých kamarádů (Rulíková, 2009).

Carr-Gregg (s. 25, 2012) označuje celé období dospívání jako „dobu prudkých změn, protestů, neukázněnosti, náládovosti a zdravotních rizik.“ Ve škole se dle autora často objevuje zhoršení prospěchu, nesoustředěnost, nepřipravenost na hodinu, zanedbávání školní docházky a školních povinností. V této době by měl jedinec tvořit svoji identitu, zaměřit se na splnitelné cíle a na citové odpoutání se od rodičů.

6.1 Fáze dospívání

Macek (s. 9, 2003) uvádí, že „termín adolescence pochází z latinského slovesa *adolescere* – neboli dorůstat, dospívat.“ Touto fází „označuje celé období mezi dětstvím a dospělostí,“ přičemž pubescenci ohraničuje od 11 do 15 let (Macek, s. 9, 2003).

Pubescenci nazývá Langmeier a Krejčířová (2006) také jako starší školní věk. Pubescenci vidí autoři jako významné období od 11 do 15 let, ve kterém na jedince působí nejen samotná škola, ale i vlivy mimo školu. Jedinec při dospívání začíná uvažovat kriticky a realisticky, zlepšuje se motorika, zrak, sluch, rozvíjí se paměť a schopnost vybavit si předchozí vjemy a zážitky, zlepšuje se také představivost a zdokonaluje se řeč. V dospívání se mění a utváří i osobní identita.

Následuje období adolescence, které dle autorů trvá od 15 let do 22 let. V tomto období se dokončuje tělesný růst, mění se sociální role i sebepojetí. Hluběji se rozvíjí mnohé dovednosti, schopnosti, mění se zájmy, jedinci si vytváří domněnky, které nemusí být pravdivé, používají logické myšlení, mění se způsob myšlení na formálně abstraktní a mění se postoj k ostatním lidem a ke světu. Jedinci také častěji vymýšlí soudy o sobě i druhých a hodnotí sami sebe, své pocity a jednání. V této fázi se hledáním odpovědí na otázky o tom, kdo jsem a jaký jsem, stabilizuje vlastní identita. Hlavní snahou adolescenta je být sám sebou a přibližovat se svému ideálu (Langmeier & Krejčířová, 2006).

Carr-Gregg (2012) dělí adolescenci na tři fáze. První fáze se nazývá raná adolescence. U jedince dochází k fyzickým změnám a jedinec se orientuje zejména na svůj vzhled. Jeho sebevědomí je ovlivněno zaměřováním se na své nedostatky. Období střední adolescence je charakteristické posilování vazeb s vrstevníky a menší zájmem o rodiče. Mladí jedinci přestávají brát rodiče jako autoritu a jejich identita je ovlivňována zejména hudbou, vzhledem či riskantním chováním. Ke zjištění své identity vede také pochopení svých schopností v různých oblastech. Příkladem může být tanec, sport či hra na hudební nástroj. Třetí fáze se nazývá pozdní adolescence.

II PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část diplomové práce prezentuje výzkumná zjištění kvalitativního výzkumného šetření, jehož cílem je zjistit, zda a jak je akceptována individualita dvojčat, které navštěvují stejnou školní třídu, a to z jejich pohledu a z pohledu učitelů, jež mají zkušenost s výukou dvojčat.

7 METODIKA

Cílem kvalitativního výzkumu je zjistit, zda a jak je akceptována individualita dvojčat navštěvujících stejnou školní třídu. Míra akceptování dvojčat je zkoumána jak z pohledu dvojčat, tak z pohledu učitelů, kteří mají zkušenost s jejich vyučováním. Výzkumná zjištění týkající se přístupu učitelů k individualitě dvojčat jsou získána na základě provedeného kvalitativního výzkumného šetření, konkrétně prostřednictvím polostrukturovaného rozhovoru s dvojčaty chodícími do stejné školní třídy a s jejich učiteli. Dotazované případy jsou formou rozhovoru tázány především na to, jak vnímají míru akceptace jedinečnosti každého dvojčete.

Cíle výzkumu by měly být jasně definovány, protože slouží jako základ pro výzkumné otázky, které se od nich odvíjí. Z výzkumných otázek jsou následně prezentována výzkumná zjištění (Punch, 2008).

7.1 Výzkumné otázky

- Jaký vliv má vzhledová podobnost dvojčat na vnímání jejich individuality učitelem?
- Jakým způsobem podporují učitelé sebevyjádření dvojčat v kolektivu třídy?
- Jak vnímají dvojčata přijetí jejich specifik ze strany učitele?
- Jak vnímají dvojčata přijetí jejich individuality spolužáky?
- Jak vnímají dvojčata přítomnost druhého dvojčete ve třídě z hlediska prosazení jejich vlastní individuality?

7.2 Popis výzkumného postupu a použitých metod

Pro získání dat byl vybrán kvalitativní výzkum. „Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumáním daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní holistický obraz,

analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách“ (Hendl, 2005, s. 50).

Hlavním cílem kvalitativního šetření je zjistit souvislosti mezi jednotlivými reakcemi. Výhodou je porovnávání odpovědí komunikačních partnerů mezi sebou. Výzkumník má tak možnost zaměřit se na subjektivitu a individualitu každého z účastníků (Hendl, 2005).

Reichel (2009) uvádí, že kvalitativní výzkum se skládá z řady různých postupů, které vedou k pochopení souvislostí zkoumaného jevu. Jedná se o interpretaci situací běžného života lidí, jejichž výstupem nejsou numerická data, ale celé věty.

Reichel (s. 40, 2009) uvádí, že „kvalitativní přístup představuje řadu rozdílných postupů, které se snaží najít porozumění zkoumaného sociálního problému.“ Reichel (s. 40, 2009) dále doplňuje, že tento přístup pracuje s určitým fenoménem, který zkoumá v jeho přirozeném prostředí a vytváří „jeho obraz v co možná nejkompexnější podobě, včetně podob jeho vztahů s dalšími aspekty.“

Na rozdíl od kvantitativního přístupu je kvalitativní přístup intenzivnější ve zkoumání skutečnosti. Nejprve dochází ke sběru dat a následně jsou formulovány vztahy. Dalším rozdílem je zkoumání různých aspektů u několika málo objektů a větší časová náročnost analýzy a sběru dat. Problematické bývá zobecňování výsledků a jejich případné ovlivnění výzkumníkem. Hlavní výhodou představuje seznámení se s konkrétními situacemi (Reichel 2009). Dle Hendla a Remra (2017) se kvantitativní výzkum orientuje na významy, které podrobně popisuje a interpretuje.

Další rozdíl představuje využití rozhovoru při kvalitativním přístupu, zatímco při kvantitativním výzkumu je používán zejména dotazník. Při výzkumu je použit polostrukturovaný rozhovor, který je využíván k získání detailních a komplexních informací o konkrétním jevu (Švaříček, Šedřová et. al. 2014).

Při výzkumu je použito polostrukturované interview, při kterém se tazatel ve stanoveném pořadí ptá na předem připravené otázky, přičemž se doptává na potřebné otázky na základě předchozí odpovědi. Výhodou rozhovorů je získání různých pohledů na konkrétní téma (Chráska, 2016).

7.2.1 Případová studie

Hendl a Remr (s. 201, 2017) uvádí, že se případová studie zabývá „bohatým a všestranným popisem událostí s vazbou na případ, podává chronologické vyprávění o událostech relevantních k případu, míchá popis událostí s jejich analýzou, zaměřuje se na jednotlivé aktéry nebo skupiny aktérů a snaží se porozumět vnímání událostí a pokouší se ve zprávě vykreslit bohatost případu.“

Dle Hendla a Remra (s. 201, 2017) by se měl autor při případové studii vyhnout „pouhému vyzvedávání nápadných vlastností a vybírání pouze takové evidence, která podporuje předem dané hypotézy.“

Výhodu při využití rozhovoru při případové studii vidí autoři v tom, že je zacílen přímo na téma dané studie a že poskytuje původní data. Naopak může docházet ke zkreslování vlivem špatně kladených otázek či vlivem daného výzkumníka. Může se také stát, že komunikační partner odpovídá tak, jak by mohl tazatel chtít (Hendl & Remr, 2017)

7.2.2 Výběr výzkumného souboru

Výběr výzkumného souboru proběhl metodou sampling, a to kriteriálním způsobem a pomocí metody snowball. Snowball metoda je založena na postupném vybírání vhodných komunikačních partnerů, přičemž se rozhovor začíná uskutečňovat u osoby, u které je jisté, že splňuje určitá kritéria (Rada Evropy, 2003).

Celkem se rozhovoru zúčastnilo pět párů dvojčat a k nim byli vybráni čtyři učitelé. Jeden pár dvojčat již dostudoval a nenavštěvuje základní ani střední školu. Prvně se výzkum orientuje na dvojčata, která znám osobně. Ta budou schopna jmenovat jejich učitele, který má s jejich výukou zkušenosti. Následně je s učitelem a s dvojčaty proveden rozhovor. Díky dalšímu doporučení dvojčat na další pár dvojčat proběhl další rozhovor. Další rozhovory proběhly na základě dotazů, zda paní učitelky znají na škole další dvojčata. Jeden z rozhovorů proběhl díky blízkému vztahu s paní učitelkou, která je shodou okolností třídní učitelkou jednoho páru dvojčat.

7.2.3 Etika výzkumu

Všechna jména kvalitativního výzkumného šetření jsou anonymizována a u nezletilých komunikačních partnerů byl pořízen souhlas s rozhovorem od rodičů.

8 PREZENTACE VÝSLEDKŮ ROZHOVORŮ

Součástí kvalitativního šetření je prezentace výsledků na základě proběhlých rozhovorů s dvojčaty a s třídními učiteli. Prezentace dílčích výsledků zahrnuje shrnutí všech odpovědí a analýzu jednotlivých výsledků výzkumu. Výzkum proběhl poměrně hladce a většinou v online prostředí kvůli vzdálenosti.

Petr a Lucie

Petr a Lucie jsou dvojvaječná dvojčata a je jim 13 let. Při uskutečnění rozhovoru navštěvují 7. třídu. Rozhovor s těmito dvojčaty proběhl online, a to s oběma dohromady. Dvojčata se dle paní učitelky na rozhovor těšila a byla zvědavá, na jaké otázky budou odpovídat. Při rozhovoru se dvojčata držela jednodušších odpovědí, ale jinak se jednalo o rozhovor s příjemnou atmosférou.

Petr i Lucie si myslí, že je paní učitelka vnímala jako dvě jedinečné osoby. Na otázku odpověděli jednoznačně. *Jo, kolikrát ani neví, že jsme sourozenci. Při projektech pracují zvláště i dohromady, záleží to vždy na situaci. Když zbydeme, tak nás dá společně. S tímto přístupem jsou však oba spokojení. Rádi pracujeme spolu.*

Jelikož se jedná o dvojvaječná dvojčata s opačným pohlavím, nemají učitelé problémy s jejich rozpoznáváním. Ani Petr a ani Lucie nevnímají problémy s hodnocením výsledků ze strany paní učitelky, jelikož si nejsou podobní. Na jejich chování tak nemá hodnocení paní učitelky vliv. Naopak si přístup paní učitelky k nim chválí. *Naše první třídní učitelka nás brala podle oblíbenosti, naše momentální učitelka vidí, že se snažíme, tak podle toho nás i hodnotí. Spokojení jsme oba. Zatím u nové paní učitelky nedochází ani k tak častému porovnání dvojčat a Petr s Lucií jsou z toho nadšení a na samotném přístupu paní učitelky by nic neměnili. Změnili by pouze přístup u několika ostatních učitelů. Pár konkrétních učitelů by mohlo změnit hodnocení podle toho, jak jsme v jejich hodinách aktivní.*

Na otázku, zda mají dvojčata stejnou partu či své vlastní kamarády, odpovídá Petr s Lucií jednoznačně. *Nemáme svojí partu, ale máme své vlastní kamarády. Doplnují, že jim to takto nevadí. Zároveň mají i své vlastní koníčky. Petr hraje rád fotbal a Lucie ráda maluje. Na situace bez své party jsou tedy zvyklí a své chování nemění, pokud v partě dvojčce chybí. Na letní tábory však jezdí spolu, což jim ale nevyhovuje.*

Co se týče zaměňování jmen spolužáky, tak to se neděje vůbec. Opět je to vlivem rozdílného pohlaví dvojčat. Naopak na otázku, zda vnímají spolužáci jejich rozdíly, odpovídá Petr, že *docela jo*. Často prý spolužáci říkají, že jsou *úplně jiný*. *Asi je to dobré, že nás umí rozeznat*. Občas ale dochází k posměchu při rozdílných výsledcích dvojčat, přičemž tento přístup Petrovi a Lucii nevyhovuje. *Smějí se, kdo je lepší a kdo má víc bodů. Štvou nás tím*.

Petrovi a Lucii nevadí, že jsou spolu ve třídě. Naopak ani nevnímají, že by jim jejich dvojče překáželo či je nějak ve třídě ovlivňovalo. Při vyjadřování názorů říkají své názory hned a nemají problém s jejich vyjádřením v přítomnosti toho druhého. Naopak se vzájemně doplňují a jsou radši, když sourozenec ve třídě je. Při projektech pracují jak spolu, tak se svými kamarády. Svoji spolupráci hodnotí poměrně kladně. *Jelikož si rozumíme, tak to docela jde*.

Výsledky na základě rozhovoru s třídní učitelkou

Paní učitelka byla velmi milá a nadšená z toho, že se mnou může udělat rozhovor o vnímání individuality dvojčat, jelikož to považuje za důležité téma dnešní doby. Co se týče dvojčat, tak se jedná o dvojčata opačného pohlaví a paní učitelka tak podobnost moc nevnímá. *Dvojčata si moc podobná nejsou, jelikož jsou dvojvaječná a jsou rozdílného pohlaví, tak se dají rozeznat dobře, takže ani jména si nepleteme nikdy*. Nestává se tak, že by zaměňovala jejich jména. *Nikdy. Jelikož píšou testy, žejo, tak se tam podepíšou a vždycky si dávám pozor na kolonku, kam to píšou. Jako u každého dítěte*.

Zaměňování jmen u dvojčat považuje za špatné a stávat by se to učitelům dle paní učitelky nemělo. *Každý dítě je jiný žejo, tak, jakože ve třídě mám spoustu dětí a ty taky nezaměním, tak bych neměla zaměnit ani ty dvojčata*. Každé dítě je v její třídě hodnoceno jinak a jelikož jsou dvojčata opačného pohlaví, paní učitelka si nemusí při hodnocení dávat tak velký pozor.

Paní učitelka se také snaží vnímat jedinečnost každého z nich. *No, jelikož jde každému něco jiného, tak si myslím, že jsou krásně rozdílní a jedineční*. Kdyby měla hovořit s rodiči o školních výsledcích a chování dvojčat, tak by mluvila o každém z nich zvlášť. *Když máme třídní schůzky, tak se mě ta maminka nepřijde skoro ani na něco ptát ohledně dvojčat, protože je mám na takové předměty, u kterých není problém*

a vidím je málo. Ale když jde k ostatním vyučujícím, tak vždycky mluví buď o jednom, nebo o druhém. Nikdy ne jako zároveň. A já, když už bych teda mluvila, tak vždycky nejdřív k jednomu, pak k druhému. A určitě bych je neporovnávala. I sami rodiče hovoří o každém zvlášť.

Paní učitelka dává oběma dvojčatům stejný prostor k vyjádření se, tak jako ostatním žákům. *Kdo chce diskutovat k tématu, tak má možnost. Takže vždycky když se přihlásí, tak se je snažím vyvolávat rovnoměrně s ostatními.* Dává si tak pozor na to, aby dávala dvojčatům stejný prostor. Paní učitelka nezkouší ústně, a tak žáci píší vždy test se stejným tématem. To tedy platí i pro dvojčata. *Já nedělám ústní zkoušení, my píšeme jenom testy a testy jsou pro všechny stejné.*

Co se týče projektů, tak dvojčata pracují jak spolu, tak zvlášť. Vždy to závisí na dané hodině. *Asi záleží, jaký by byly podmínky pro celou třídu, když bych zadávala různé projekty, tak budou mít různé témata. Pokud bude mít celá třída jedno téma, tak budou mít stejné.* Dvojčata mají vždy na výběr a rozřazují se do skupinek sama. *Oni se rozdělují sami a vždycky jsou v různých skupinách. Nikdy děti nerozděluju já, vždycky se rozdělí samy. Kdyby byl problém, tak jim rozdám čísla a byly by podle čísel.* Pokud chtějí být dvojčata spolu ve skupince, mohou spolu na projektu pracovat. To se ale často v daném případě nestává. *Ještě se mi nestalo, že by spolu chtěli být. Protože oba mají ve třídě svoje kamarády, takže se mi ještě nestalo, že proto, že jsou dvojčata, tak chtějí být spolu.* Naopak na projektech pracují spíše se svým kamarádem, ale dle paní učitelky mají i kamarády společné. *Určitě mají každý svého kamaráda a zároveň mají i společný.*

Na otázku, zda bere paní učitelka dvojčata jako jedno, odpovídá jednoznačně ne. Naopak se s takovým přístupem ke dvojčatům zatím nesetkala. *Asi jsem se s tím ještě nesetkala, že by je někdo porovnával nebo tak.* Sama si dává na porovnávání žáků velký pozor a snaží se mu vyvarovat. *Snažím se neporovnávat, protože každý to dítě je jiný a je jasný, že nebudou stejné, žejo.*

O jedinečné dovednosti dvojčat se paní učitelka sama zajímá. *Já průběžně sleduju tak nějak ty jejich výsledky právě a ten jeden je teda horší, že se mu učí hůř, ale myslím, že mu půjdou manuální činnosti.* Dále se paní učitelka snaží podporovat sebevyjádření každého z jedinců ve třídě. V hodinách probíhá především diskuze, kde má každé z dvojčat možnost se vyjádřit.

Monika a Eva

Výsledky na základě rozhovoru s dvojčaty

Rozhovor s Monikou a Evou probíhal z jejich časových důvodů zvlášť, jelikož mají rozdílné zájmové kroužky, a tím pádem i jiné časové možnosti. Monika a Eva jsou jednovaječná dvojčata, je jim 13 let a chodí do 8. třídy. Rozhovor s dvojčaty proběhl online, přičemž dvojčata byla u sebe doma.

Monika

Monika se zprvu zdála být nesmělá, ale nakonec se rozpovídala. Viděla, že jde o přátelský rozhovor a postupně začala jednoduché věty nahrazovat složitějšími souvětími.

Eva

Eva se zprvu zdála svými odpověďmi nejistá, ale nakonec odpovídala s jistotou.

Monika má pocit, že je paní učitelka třídní vnímá jako dvě jedinečné osoby, zatímco Eva odpovídá, že to nemůže posoudit. Co se týče práce ve škole, tak na projektech pracují dívky zvlášť i dohromady. Většinou se rozhodují dívky samy a když chtějí, paní učitelka je nechává pracovat spolu. *Většinou nás nechá pracovat dohromady. Dívkám takto pracovat vyhovuje a Monika dodává hlavní důvod. *Vyhovuje mi to, protože máme stejné myšlení, a tím pádem to je i jednodušší.**

Hodnocení vnímají dívky poměrně pozitivně. Zatímco Monika nedokáže hodnocení jejich výsledků učitelem kvůli podobnosti až tak zhodnotit a nevnímá žádný vliv tohoto hodnocení na svou osobnost, Eva již vnímá, že si na hodnocení zvykla a bere ho pozitivně. Také si myslí, že to na její osobnost nemá celkově vliv. *Ze začátku si nás hodně paní učitelka pletla a děje se to dodnes. Na moji osobnost to celkově vliv nemá, beru to vlastně tak, že je to součástí života a že to tak bude vždy. Na mém chování to nic nemění, jen se někdy objeví nával vzteku kvůli problémům s rozpoznáváním, ale to se moc často nestává, naštěstí.* Dívky jsou hodnoceny zvlášť a jsou za to rády, nicméně dochází i k porovnávání výsledků ze strany paní učitelky třídní, ale na dívky to má i pozitivní dopad a na tomto přístupu by nic neměnily. Monika to nemá moc ráda, ale vnímá i pozitiva tohoto hodnocení. *Nemám ráda, když nás někdo srovnává, ale když už*

začne srovnávat a jsem v něčem horší, tak mě to přiměje se zlepšit. Eva takové hodnocení naopak vnímá velmi kladně. Já to mám ráda, protože se můžu změnit k lepšímu.

Dívky mají ve škole společné kamarády. Doplňují, že jim to někdy vadí. *Nevadí mi to, ale občas mě nespustí k slovu. Někdy jsem ráda, že je máme společný, ale někdy zas ne.* Naštěstí si od sebe dívky mohou odpočinout na zájmových kroužcích, které mají rozdílné. Naopak spolu hrají tenis, obě rády čtou a chodí na procházky se svým psem. S kamarády tráví čas vždy spolu. Monika na otázku, zda se chová jinak, pokud v partě není její dvojče, odpovídá, že se chová stále stejně. Eva to vidí stejně. Dívky spolu dokonce jezdí i na letní tábory. Občas se stane, že jedou i se svými kamarády. Zatím to takto dívkám poměrně vyhovuje. *Jsem ráda, protože tam vždy bude někdo, koho budu znát. Já mám moc ráda své kamarády, takže mi to vyhovuje. Taky vim, že s nima bude sranda. To samý se ségrou, ale někdy je tam otravná.*

U spolužáků se občas stává, že jim zaměňují jejich jména. Monika na otázku odpovídá, že je to už ale lepší než dříve. Zaměňování jmen jí nevadí, ba naopak jí to přijde vtipné. Dívky zmiňují, že spolužáci hodně vnímají jejich rozdíly. Říkají, že jsou *každá úplně jiná.* Moniku vidí jako tu hodnější, zatímco Evu vnímají jako drzejší, soutěživější a jako tu, co se více hádá. Monika je ráda, že je spolužáci rozeznávají. *Jsem ráda, že se nás už naučili rozeznávat.* Taktéž i Eva to vnímá pozitivně. *Jsem ráda, někdy se i zasměju.*

Na otázku, zda komentují spolužáci výsledky děvčat, odpovídá Monika, že to spolužáci vůbec neřeší, jelikož má se sestrou stejné výsledky. Eva si to myslí podobně. *Moc rozdílný výsledky nemáme, a když už jo, tak to nijak nekomentují.* Obě dívky vnímají přítomnost svého dvojčete ve třídě kladně a jsou rády, že jsou spolu ve třídě. Na otázku, zda se chovají jinak, když jejich dvojče ve třídě chybí, odpovídají, že jsou zamlklejší a uzavřenější. *Jsem spíše zamlklá a chybí mi. Jsem tišší, protože mi chybí a není tam taková sranda.* Obě dívky také cítí, že mají dostatečný prostor se projevit a vyjádřit svůj názor, i když jsou ve třídě spolu. Při společné práci jsou rády, že mohou spolu pracovat, jelikož jsou propojeny. Pokud v partě dvojče chybí, nechovají se jinak, naopak prosazují ještě více své nápady. *Zkouším regulovat svoje názory, když vím že je vhodná chvíle a čas, prosadím jich víc.*

Výsledky na základě rozhovoru s třídní učitelkou

Paní učitelka byla velmi ochotná se mnou udělat online rozhovor. Kontakt na ní jsem dostala od Evy a Moniky a paní učitelka s rozhovorem o dvojčatech souhlasila. Paní učitelka Moniky a Evy si, i přes svou snahu nezaměňovat jména, často jejich jména plete, jelikož si jsou dívky vzhledově velmi podobné. *Jelikož jsou stejného pohlaví, často si pletu jména.* Paní učitelka si ale dává velký pozor při sdělování výsledků. Nestává se jí, že by jejich výsledky zaměňovala, a to i přesto, že vnímá zaměňování výsledků dvojčat *jako něco zcela normálního*, jelikož identická dvojčata si lidé často pletou. *Výsledky zkoušení a testů mám vždy zapsané, tam nemám žádný problém.* Podobný vzhled dvojčat nemá tak na hodnocení žádný dopad. *Hodnotím většinou písemné práce.*

Paní učitelka se snaží vnímat individualitu dvojčat. I přes jejich podobnost vnímá, že každá z nich je jedinečná. *Snažím se respektovat individualitu jednotlivce a vím, že každé dítě je jiné, i když jsou to dvojčata.* Když konzultuje s rodiči školní výsledky a chování dvojčat, rozhovor se odvíjí od obecnější diskuze, kdy se informace o nich prolínají. Hovoří tak o dvojčatech najednou. Také rodiče se většinou ptají rovnou na obě děti.

Paní učitelka dává oběma dvojčatům dostatečný prostor k projevení se. *Dostávají stejný prostor jako všichni ostatní.* Dostávají tak při hodinách stejný prostor. Paní učitelka tím dává možnost projevit se každému dvojčeti zvlášť. *Každé má možnost projevit se zvlášť.* Při hodinách se téměř vůbec nezkouší ústně, a tak píše dvojčata testy vždy se stejné látky *Zkouším převážně písemně a stejnou látku.* S tím, že jsou dvojčata brána jako jedno, se paní učitelka doposud neseťkala. Je pro ni tedy přirozené brát dvojčata jako dvě jedinečné osobnosti.

Při práci na projektech pracují dvojčata většinou zvlášť. Při práci ve skupinkách pracují jak se svým dvojčetem, tak se svými kamarády. *Většinou to střídám.* Pokud chtějí být dvojčata ve skupince spolu, nechává je paní učitelka u sebe. Dvojčata mají jak vlastní, tak i společné kamarády.

Co se týče jedinečných dovedností dvojčat, tak se je paní učitelka snaží pozorovat při třídnických hodinách nebo při konverzačních hodinách anglického jazyka, kde se mohou vyjádřit. Je zde také snaha dvojčata neporovnávat.

Adéla a Jan

Výsledky na základě rozhovoru s dvojčaty

Adéla a Jan jsou dvojvaječná dvojčata navštěvující 9. ročník základní školy. Oběma je 15 let a navštěvují od malička stejnou školní třídu. Rozhovor s Adélou a Janem probíhal online, přičemž při rozhovoru byli přítomní oba dva. Adéla si při rozhovoru vzala hlavní slovo, zatímco Jan většinou souhlasil a někdy něco doplnil.

Adéla na odpověď, zda je učitel bere jako dvě jedinečné osobnosti, odpověděla, že se myslí, že jo. *Řekla bych, že nás nikdy nevyhodnocovali jako stejné.* Na referátech pracují častěji zvlášť než dohromady. Jan je s tím spokojený, ale Adéla je jiného názoru. *Chtěla bych pracovat dohromady.* Jelikož se jedná o dvojvaječná dvojčata rozdílného pohlaví, pan učitel nemá problém s hodnocením a s rozeznáváním Adély a Jana. *Neřekl bych, že by byly nějak výrazné rozdíly.* Na osobnost dvojčat tak nemá hodnocení na základě jejich vzhledu vliv. Naopak se pan učitel snažil vnímat dvojčata jako dvě osoby. *Myslím si, že nás vnímal jako dvě různé osoby a podle toho se také choval. Přišel mi spravedlivý.* Avšak i u Adély a Jana docházelo k porovnávání výsledků ze strany učitele a tento přístup jim jednoznačně nevyhovoval.

Co se týče kamarádů, Adéla a Jan mají i své vlastní kamarády a celkem jim to vyhovuje. *Ujde to.* Jan dodává, že pokud Adéla v partě chyběla, choval se jinak. Byl tišší a méně vyjadřoval svůj názor. Svě vlastní zájmy nemají. Na letní tábor jezdí také spolu, ale častěji se svými kamarády. *Jednou jsem byla na táboře s bratrem.* Na otázku, zda vnímají spolužáci jejich rozdíly, říká Jan, že si toho nikdo moc nevšímal. Adéla doplňuje, že je ráda, že je rozeznávají. Na rozdílné výsledky však reagují spolužáci často posměchem. To nevyhovuje zejména Adéle. *Zraňuje mě to a snižuje sebevědomí.*

Přítomnost svého dvojčete vnímají oba neutrálně, ale jsou na sobě závislí, jelikož když jeden z nich chybí ve škole, druhému se do školy také nechce. *Když bratr zůstal doma, tak jsem do školy také chodit nechtěla.* Často Adéla také nechávala ve třídě hovořit svého bratra, a to i tehdy, když chtěla říct něco ona sama. Jsou tak na sebe zvyklí a rádi spolu pracují ve skupinách na projektech. Svě názory projevují v přítomnosti svého dvojčete i bez něho.

Výsledky na základně rozhovoru s panem učitelem

Rozhovor s panem učitelem proběhl online, a to díky dvojčatům, která mi na pana učitele dala kontakt. Pan učitel byl velice ochotný rozhovor provést. Co se týče podobnosti dvojčat, tak tu nijak nevnímám, jelikož se jedná o dvojčata opačného pohlaví, *Podobnost dvojčat nevnímám, jelikož jsou odlišného pohlaví.* Nemusí si tak dávat pozor na zaměňování výsledků, jako je tomu u dvojčat stejného pohlaví. *Nemusím si dávat pozor, jelikož jsou oddílného pohlaví.* Nestává se tak, že by ze strany pana učitele docházelo k záměně školních výkonů dvojčat.

Na zaměňování jmen a výsledků u dvojčat má jednoznačný názor. *Myslím si, že by se to stávat nemělo.* Při známkování si dává pozor u všech žáků. *Dávám si pozor u všech žáků stejně a to tak, že kontroluji vždy jména a známku, zda opravdu sedí.* Pan učitel tak respektuje identitu každého z jedinců, a to zejména dvojčat, která se snaží vnímat jako dvě jedinečné osobnosti. *Snažím se je vnímat jako dvě osoby.*

Když konzultuje s rodiči školní výsledky a chování dvojčat, jde vždy o dva rozdělené rozhovory. *S maminkou mluvím vždy o každém zvlášť.* Rodiče se někdy ptají na oba dva a někdy pouze postupně na každého z dvojčat.

Pan učitel dává stejný prostor k projevení se každému dvojčeti. *Jako u ostatních dětí se snažím, aby měla stejný prostor se projevit, tak jako u ostatních.* Ve třídě pana učitele se zkouší i ústně a dvojčata jsou zkoušena z různých témat. *Při ústním zkoušení, které je tedy minimální, tak je zkouším z různých témat, tedy tak, aby nešli ve stejný den na zkoušení. Asi by to ničemu nevadilo, ale dávám si pozor, aby nebyli zkoušeni ze stejné látky.* Pan učitel si tak dává pozor, aby je nebral jako jedno, ale aby je naopak vnímal jako dvě odlišné osobnosti. To podporuje i zadáváním projektů na různá témata. *Snažím se jim dát prostor na to, aby se každý z nich projevil zvlášť, a to i při různých projektech.*

Na otázku, co si myslí o tom, když jsou brána dvojčata jako jedno, odpověděl pan učitel, že se to podle něho u těchto dvojčat nestává a že by měl být každý na toto opatrný. *U těchto se to nestává a myslím si, že by si i u ostatních dvojčat měl dát každý pozor a nebrat dvojčata jako jedno, jelikož i oni jsou rozdílní a jsou každý jiný a jedinečný.*

Dvojčata také mají možnost si vybrat při projektovém dni, zda chtějí pracovat spolu nebo zvlášť. Když pracují ve skupinkách na projektech, tak je pan učitel rozděluje podle toho, jak chtějí sama dvojčata. *Někdy je nechávám dohromady, někdy, když nechtějí, tak je nechávám zvlášť.* Když pracují na zadaném projektu, tak většinou pracují se svým kamarádem. Co se týče kamarádů, tak mají jak vlastní kamarády, se kterými pracují na projektech, tak i společné.

Na otázku, jak se zajímá pan učitel o jedinečné dovednosti každého z dvojčat, odpověděl, že se je snaží poznat a snaží se poznat jací jsou, jaké mají jiné vlastnosti, zda je baví stejné nebo jiné věci. Sebevyměření každého z dvojčat podporuje tím, že se je snaží vyvolávat z látky, která je podle něho zajímavá. Pan učitel si také dává pozor na porovnávání. *Snažím se to vůbec nedělat, neříkat věty, které by vedly k porovnávání.*

Aneta a Klára

Výsledky na základě rozhovoru s dvojčaty

Aneta a Klára jsou dvojvaječná dvojčata, která si jsou ale velmi podobná, Obě dívky chodí do 9. třídy a je jim 15 let. Aneta a Klára se rozpovídaly hned a navodily tak příjemnou atmosféru. Rozhovor probíhal s oběma hladce a děvčata se krásně doplňovala. Rozhovor proběhl dohromady s oběma, a to osobně u dvojčat doma, tedy v jejich přirozeném prostředí.

Dívky vnímají, že je paní učitelka bere jako jednu osobu. *Má problém nás rozeznat.* Na projektech pracují děvčata většinou zvlášť. *Ani se nás neptá, jestli chceme pracovat dohromady nebo zvlášť, většinou to ale nechá na nás nebo vytvoří skupinky.* Anetě to tak vyhovuje, zatímco Klára by pracovala raději se svou sestrou. *Já bych ráda pracovala dohromady, jelikož jsme se se sestrou sešrané, ale sestra raději pracuje ve skupince s ostatními, takže jí to tak vyhovuje.*

Co se týče hodnocení paní učitelkou, tak dívky vnímají, že je občas paní učitelka porovnává mezi sebou. *Vnímám to tak, že nás občas porovnávají, že mě něco jde nebo nejde, ale to je minimálně, to se stává minimálně. Takže to vnímám celkově pozitivně a myslím si, že se i paní učitelka snaží nás neporovnávat, ale občas se to stane. Navíc nás někdy nerozezná, ale nestává se, že by zaměňovala naše známky. Jen se spíš zeptá na jméno.* Dívky kvůli tomu už slyší na obě jména, což má vliv i na jejich vývoj

osobnosti. *Už slyším na obě jména a jsem nerada, když nás někdo porovnává. Možná jsem pak míň samostatnější, ale těžko říct. Sestře to asi až tak nevadí, ale slyší taky na obě jména.*

Na otázku, jak k nim přistupuje paní učitelka při hodnocení, Aneta odpovídá, že se paní učitelka ptá na jméno, pokud neví. *Takže jsme vnímány správným jménem, takže jako dvě rozdílné osoby.* Anetě ani Klárce tento přístup nevadí, naopak jsou s ním spokojeny, jelikož jsou alespoň při známkování vnímány jako dvě výjimečné osoby. Někdy však dochází k porovnávání výsledků dvojčat ze strany paní učitelky. *Stává se to teda minimálně, ale občas se to stane.* Anetě ani Klárce tento přístup nevyhovuje. *Ráda bych, aby k tomu vůbec nedocházelo, protože to na nás má trochu vliv. Ostatní taky nejsou porovnávání mezi sebou. Rády bysme, aby nás paní učitelka neporovnávala, ale jinak se k nám chová moc hezky.*

Aneta a Klára mají společnou partu přátel, se kterými tráví čas společně. Zatím to dívkám takto vyhovuje. *Vyhovuje nám to moc, jsme zároveň spolu a zároveň jsme s našimi ostatními kamarády.* Zároveň však dívky mají i své vlastní koníčky. Zatímco spolu hrají házenou, malují, zpívají a učí se rády angličtinu, Aneta hraje na kytaru a Klára na klávesy. Dívky se chovají jinak, pokud je v partě jejich dvojče. *Jsme více samy sebou a cítíme se víc bezpečně, jistěji a víc říkáme své názory a smějeme se.* Aneta a Klára jezdily na letní tábory spolu a se svou nejlepší kamarádkou a vyhovovalo jim to tak. *Vyhovovalo, bez sebe bysme to tam nezvládly, tábory nás nijak neoslovily.*

Dívkám se občas stává, že spolužáci zaměňují jejich jména. Stává se to ale většinou jen u kluků nebo u spolužáků z vedlejší třídy. Anetě a Kláře to přijde spíše úsměvně, ale zároveň jim to vadí. *U spolužáků nám to přijde spíš úsměvné než u učitelů, ale štve nás to. Já jsem já a ségra je ségra.* Spolužáci se však snaží najít i rozdíly na dvojčatech, ale vidí je opět jen někdo. *Někdo vidí jen vzhledové odlišnosti, někdo říká, že nás musí nejdřív poznat a že až pak vidí rozdíl.* Spolužáci často říkají, že si jsou podobné či že vypadají úplně stejně a že je musí nejdříve poznat. Až pak vidí rozdíl. Dívkám to však vadí. *Říct, že vypadáme úplně stejně, tak to je ta nejhorší věc pro nás.* Spolužáci jsou ale také ohleduplní, a to zejména co se týče školních výsledků dvojčat, jelikož jejich rozdílné výsledky nijak nekomentují. To se občas stane spíše

učitelům. *Asi to nijak nekomentovali, jen občas nějaký učitel. Že je jedna z nás horší a druhá lepší a jak to, že to té první jde a druhé ne.*

Aneta a Klára jsou rády, že jsou ve stejné třídě. *Jsme spolu ve třídě spokojeny.* Avšak se chovají jinak, když jejich dvojče ve třídě chybí. *Jsme obě uzavřenější.* Když jsou ve třídě spolu, tak obě mají pocit, že mají dostatečný prostor se projevit. Dívky také říkají, že vyjadřují vlastní názory bez problému a že nevnímají vliv svého dvojčete při společné práci. Každá pracuje podle sebe, ale své nápady sdílí snadněji se svým dvojčetem. *Názory prosazují více se svým dvojčetem, jednoznačně.*

Výsledky na základně rozhovoru s paní učitelkou

Rozhovor s paní učitelkou proběhl osobně ve škole, ve které paní učitelka učí. Atmosféra byla po celou dobu uvolněná a příjemná a rozhovor probíhal hladce. Co se týče paní učitelky, tak ta vnímá dvojčata jako velmi podobná. *Vypadají opravdu téměř stejně.* Jelikož se jedná o dvojčata, která si jsou podobná, musí si paní učitelka dávat pozor při jejich hodnocení. Raději se jich ptá vždy na jejich jméno, aby se případně nespletla. Občas se ale stává, že paní učitelka řekne dvojčeti druhým jménem, pokud se nezeptá. Co se týče výsledků dvojčat, tak ty nikdy nezaměňuje. *Na to si dávám pozor.*

Zaměňování jmen a výsledků u dvojčat vnímá paní učitelka tak, že by se to stávat nemělo, ale dojít k tomu kvůli podobnosti dvojčat může. *Asi by se to stávat nemělo, ale pokud jsou dvojčata hodně podobná, tak si myslím, že se to prostě stát může, a to nejen učitelům, ale komukoli.* Jen to asi není pro dvojčata úplně příjemná situace, ale mně se to třeba občas stane. Aby zabránila paní učitelka záměně jmen a výsledků u dvojčat, ptá se pro jistotu na jejich jména a pečlivě kontroluje zapsané známky, zda sedí ke jménům. *U jmen se ptám na jméno dvojčete a při známkování se dívám na jména a pečlivě to jako u ostatních žáků kontroluji.* Podobný vzhled dvojčat tak nemá na hodnocení žádný vliv. *Hodnotím je úplně stejně jako ostatní žáky.*

Na otázku, jak paní učitelka vnímá jedinečnost každého z dvojčat i přes jejich podobnost, paní učitelka odpovídá, že se snaží jejich podobnost vnímat. *Snažím se vnímat to, kterou co baví, některou baví více zeměpis, druhou zase něco jiného, nebo se můžeme bavit i o tématech zeměpisu. Jedna píše ráda slepé mapy a druhá zase dělá*

ráda projekty. Takže se snažím v hodině vnímat to, co každou baví. Zjistím tak něco o jedinečnosti každé z nich.

Když konzultuje s rodiči školní výsledky a chování dvojčat, jedná se většinou o dva rozdílné rozhovory. *I já se snažím se s rodiči bavit o každé zvlášť, tak jako rodiče. Rodiče se ptají na dvojčata zvlášť. Určitě vnímají jejich odlišnosti.*

Paní učitelka dává dvojčatům stejný prostor k projevení se ve třídě. *Dávám jim stejný prostor, alespoň se o to snažím. Snažím se je vyvolávat stejně, ale snažím se také vyvolávat ostatní, aby to bylo spravedlivý.* Při zkoušení dvojčat ústně je zkouší z různých témat. Paní učitelka si tak dává pozor, aby je nebrala jako jedno. *Snažím se jim dávat prostor, aby se projevíly každá zvlášť.* O tom, když bere dvojčata někdo jako jednu osobu, si paní učitelka myslí, že to je něco přirozeného, protože dvojčata si jsou často podobná. Podle ní se tak může stát, že je bere někdo jako jedno.

Při práci na projektech pracují dvojčata jak zvlášť, tak dohromady. *Nechávám to na nich většinou, ale mohou pracovat spolu i dohromady.* Když pracují ve skupinkách na projektech, tak se rozdělují většinou dívky samy a pracují buď spolu, nebo se svým kamarádem. Pokud však spolu dvojčata chtějí být, paní učitelka jim vždy vyhoví.

Na otázku, jak se zajímá paní učitelka o jedinečné dovednosti každého z dvojčat, odpověděla, že se snaží zjišťovat, co dvojčata naplňuje. *Snažím se zjišťovat, co je baví. Snažím se jich ptát a často to vidím i na známkách. Když má někdo jedničku, vidím, že ho to téma baví nebo se o něj alespoň zajímá.*

Způsobem, kterým podporuje paní učitelka sebevyjádření každého z dvojčat, je zadávání rozdílných referátů. Paní učitelka se snaží dávat si pozor na porovnávání dvojčat, ale občas se jí to stane. Nejčastěji zaměňuje jména dvojčat, a proto se jich i na jméno raději zeptá.

*Výsledky na základně rozhovoru s **dvojčaty***

Káťa a Zuzka

Káťa a Zuzka jsou dvojjazyčná dvojčata, která již dokončila základní i střední školu, kam chodily dívky společně. Na rozhovor se tak těšily, že se rozhodly, že každá bude odpovídat za sebe. Káťa navíc chtěla mít svůj vlastní klid. Rozhovor probíhal online. Obě dívky odpovídaly dlouhými větami s nadšením pro rozhovor.

Káťa

Na otázku, zda byly brány dívky jako dvě jedinečné osobnosti odpověděla Káťa, že ne. *Tyjo, myslím, že na základce nás brali jako jednu duši, jeden mozek, stejné znalosti. Mysleli si, že stejně myslíme, že se učíme spolu, tak jak je potom možné, že jedna má lepší známku než ta druhá? Pamatuju si, že na zkoušení nás braly spolu, dokonce i na všechna doučování jsme chodily spolu. Musím říct, že mám pocit, že jsme někdy i z mé strany maličko soupeřily, chtěla jsem být lepší, ale zároveň jsem to nejlepší přála mému dvojčeti. Zvláštní, že? Takže takový holčičí sourozenecký souboj.*

Dívky pracovaly na projektech většinou spolu, jelikož si to přály. *Pokud byla možnost výběru, vždycky jsme chtěly být spolu, byly jsme skvělá dvojka, měly jsme stejné představy a plány, které jsme spolu mohly i doma probírat. Vždycky jsme kladly důraz na estetickou úpravu a v tom jsme vždy chtěly být jedničky třídy. Určitě jsem byla šťastná, že jsme zase spolu.*

Káťa vnímala hodnocení učitele jako dobré a myslí si, že výrazný vliv na její osobnost či chování nemělo. Někdy docházelo ze strany učitele k porovnávání, ale prý minimálně. Spíše je učitel bral jako jednu osobu. Kátě to však téměř nevadilo. *Občas nás trošku porovnávaly, ale většinou nás spíše braly jako jednu. Úplně je slyším. Jak to, že je možné, že jedna z dvojčat to umí a druhá ne? Tento přístup by Káťa změnila. Možná že by nás mohli brát každou jako jedinečnou osobu. Možná mě to i maličko štvalo, že nás házeli do jednoho pytle.*

Dívky měly ve škole stejné přátele a Kátě to tak velmi vyhovovalo. *Už od malinka až do teď máme úplně stejné přátele. Musíme to obě cítit stejně, vždy si vše navzájem řekneme, jsme na sebe napojené, vždy cítíme pocity stejně jako ta druhá. Dle Káti jí to však přináší i jednu nevýhodu. Chceme mluvit obě, ale přeřváváme se. To z nás pak všichni mají velkou hlavu. A musí nás okřiknout. Ale je fakt, že kdo nás zná dlouho, tak si zvykl a je schopný poslouchat obě naráz.*

Dívky měly nejen stejné kamarády, ale i stejné volnočasové aktivity a jezdily i na stejné letní tábory. Pokud někdy v partě chyběla Zuzka, Káťa se chovala stále stejně. Co se týče zaměňování jmen spolužáky, tak to se dívkám stávalo často. *Každou chvíli, to už si pak i člověk zvykne na to druhé jméno, na které slyší taky. Řekli Káťa a ozvali jsme se*

obě. Kátě toto nijak nevadilo. *Věřte mi, že si člověk zvykne.* Spolužáci se však také snažili dívky rozlišovat, ale to se jim dařilo až postupem času, kdy začali řešit, proč má každá jinou barvu vlasů, proč z nich jedna má sukni a druhá ne a proč se jedna z nich více maluje. Káťa byla za rozeznávání velmi ráda. Žáci se soustředili zejména na jejich vzhledové rozdíly, zatímco rozdíly ve školních výsledcích nijak nekomentovali. *Myslím, že to zas tak moc nekomentovali.*

Přítomnost svého dvojčete ve třídě hodnotí Káťa pozitivně. *Věděla jsem, že tam je, že je mojí oporou, že jsme ve všem spolu a že se na ní můžu spolehnout.* Pokud ve třídě její sestra chyběla, chovala se Káťa jinak a byla méně sebevědomá a nebyla tolik sebejistá jako v přítomnosti svého dvojčete. *To byla totální noční můra! Skoro jsme bez sebe do školy nikdy nechodily. To by byl totální stres.* Při vyjadřování měla od svého dvojčete dostatečný prostor ke svému sebevyjádření, avšak dříve byla zvyklá na to, že za ní hovořila právě její sestra. Dokonce se v přítomnosti svého dvojčete snažila více prosazovat své nápady, jelikož to pro ni bylo jednodušší. *Myslím, že jsem prosazovala nápady spíše s ní.*

Zuzka

Na otázku, zda byly brány dívky jako dvě jedinečné osobnosti, odpověděla Zuzka, že někdy byly brány jako jedna osoba. *Tak to je teda opravdu velmi zajímavá otázka k zamyšlení, protože základka už je za námi několik let. Schválně říkám za námi, protože jsem zvyklá mluvit jako my, já a ségra, vždycky jsme byly my, i když v posledních letech už žijeme každá zvlášť, ale vidím nás vždycky jako jednu, ať už ji mám vedle sebe nebo ne. Popravdě si nejsem už moc jistá, jak nás učitelé vnímali, myslím, že to bylo individuální, buď jsme byly brány jako dvojčata, jako jeden člověk, že co například uměla ségra, uměla jsem podle nich i já, ale tomu tak není. I dvojčata mohou být velice odlišná. Já třeba na základce měla smysl pro detail, měla jsem sešity vedené barevně, čitelně a ségra naopak pěkně škrabala, že jsem jí vždycky říkala, že to musí vést jako já.*

Také Zuzka byla spokojená, když pracovaly na projektech spolu. *Byla jsem všude s ní, prakticky od narození jsem měla své dvojče po boku, tak jsem byla zvyklá asi na oporu někoho druhého. Myslím, že kdo nezažil vyrůstat s dvojčetem, tak si nedokáže představit, jaké to je být někde bez něj, neskutečně divný pocit. Zažívám ho doted.*

Učitel někdy až příliš chválil Zuzky sestru, jelikož měla lepší výsledek než ona, což Zuzce vadilo. *Někdy mě štválo, že ségru přechvalovali, že třeba má lepší výsledky z testu než já. Právě ještě kolikrát říkali, jak je to možné, že ségra má lepší výsledek než já.* Vliv to na ní mělo takový, že začala žárlit a se svou sestrou soupeřit o lepší známky. *Někdy jsem až žárlila, chvilka jsme možná i soupeřily, i když jsme si to nikdy nepřiznaly.*

Dle Zuzky docházelo k porovnávání ze strany učitele. Na porovnávání dvojčat má svůj názor. *To, že jste dvojčata, ještě neznamená, že musíte mít úplně stejné výsledky. Mě se třeba nějaká témata učila lépe než ségře, a tak i naopak. Možná kdybychom psaly testy spolu, výborně bychom se doplňovaly.* Zuzce tento přístup nevyhovoval a změnila by ho. *Myslím, že každé dvojče, by se mělo brát jako jedinec. Ne vždycky musí mít dvojčata známky jako přes kopírák. Myslím, že by bylo vhodné, aby učitel bral dvojčata jako samostatné osoby. To, že jsou dvojčata, neznamená, že musí mít stejné názory, talenty, a tím pádem i známky.*

Jak je již zmíněno, dívky měly stejnou partu kamarádů, což Zuzce velmi vyhovovalo. *Rozhodně společné, vždycky to tak bylo, a troufám si říct, že i bude. Doteď máme společné přátele, dokonce třeba kamarádku už od školky. Nedovedu si představit, že bysme byly nejlepší kamarádky bez ségry, to by nebylo ono, se ségrou jsme úplně. Zbožňuju to doteď, mohla bych o tom vyprávět. Máme jen společné přátele. Občas se stane, že se třeba s naší společnou kamarádkou vidím bez ségry, ale tajně mi tam chybí, mám pocit, že nemohu být klidná. Když ji vedle sebe mám, je to ono. Se ségrou po boku bych zvládla všechny situace. Pokud v partě její dvojče chybělo, chovala se Zuzka jinak. Když se párkrát stalo, že ségra třeba nemohla dorazit, byla nemocná, dokonce jsem uvažovala, zda to setkání s kamarády nezrušit, protože bez ségry bych si to nezvládla užít na sto procent. Takže mé chování po boku ségry vždy bylo jistější. Pořád se tak doplňujeme.* Dokonce měly dívky i stejné volnočasové aktivity. Chodily například na volejbal a aerobik a jezdily na stejné letní tábory. *Měla jsme pocit, že tam mám blízkou osobu a mohu si to užít naplno.*

Co se týče zaměňování jmen spolužáky, tak Zuzka si myslí, že spolužáci jejich jména nezaměňovali. *My jsme měly velmi odlišné znaky, myslím, že nebyl důvod si nás plést. Ale pamatuju si, že jsme měli ve třídě dvojčata, které jsem ale naopak nemohla*

nikdy poznat. Říkala jsem si, jak nás asi vidí ostatní. Je to stejně zajímavé být s někým až takhle stejný. Dle Zuzky ji od svého dvojčete rozpoznávali a byla za to ráda. Byla jsem ráda, že nemají problém nás rozeznat. Teď, ale když se občas podívám na fotky ze základky, tak si říkám, že jsme neskutečně stejné byly. Zuzka si také pamatuje, že spolužáci nijak nekomentovali jejich rozdílné výsledky. Spolužáci nějak nekomentovali naše výsledky, to spíše učitelé.

Zuzka vnímala přítomnost svého dvojčete ve třídě jako velkou výhodu. když byla ségra nemocná, tak jsem chtěla zůstat vždycky s ní. Jsem si v hlavě den předem rekapitulovala, co mě všechno čeká ve škole samotnou, jak od odchodu z domu, tak ve škole. Zuzka bez přítomnosti Káti byla nesvá a chovala se tak, jako by tam stále Káťa byla. No, když už se to teda stalo, tak jsem na ségru mluvila, přitom mi došlo, že ségra je doma a já si mluvím sama pro sebe. Nejvíce tak ocenila přítomnost svého dvojčete ve třídě, které na ni mělo pozitivní vliv a se kterým ráda prezentovala po svém boku. Dívky dle Zuzky měly vždy stejné názory, a tak necítila, že by ji Káťa nějak v projevování svého názoru omezovala. Tak my máme opravdu i doteď na většinu věcí stejný názor, takže se nestane, že bychom se názorem extra lišily.

Dívky na projektech však pracovaly většinou zvlášť, jelikož je učitelé rozdělovaly. Zuzce tento přístup nevyhovoval, jelikož se jí nejlépe pracovalo se svou sestrou. Pokud spolu mohly dívky spolupracovat, byla Zuzka nejšťastnější. Skvěle jsme se doplňovaly. Navíc v přítomnosti své sestry prosazovala více své nápady.

8. 1 Zodpovězení výzkumných otázek

1. Jaký vliv má vzhledová podobnost dvojčat na vnímání jejich individuality učitelem?

Vzhledová podobnost dvojčat nemá na učitele vliv zejména při hodnocení a známkování testů, jelikož si učitelé dávají při známkování pozor na jména. Dávám si pozor u všech žáků stejně a to tak, že kontroluji vždy jména a známku, zda opravdu sedí. Tři učitelé ze čtyř učitelů vnímají, že by k záměně jmen a výsledků u dvojčat docházet nemělo. Myslím si, že by se to stávat nemělo. Čtvrtý komunikační partner to bere jako něco běžného, co se u dvojčat stát může. Všichni učitelé si však dávají při známkování pozor. Učitelé se tak shodují, že podobný vzhled dvojčat nemá na hodnocení žádný vliv.

Všichni učitelé se také snaží vnímat jedinečnost každého z dvojčat bez ohledu na jejich vzhledovou podobnost. *Snažím se respektovat individualitu jednotlivce a vím, že každé dítě je jiné, i když jsou to dvojčata.* Učitelé se baví s rodiči o školních výsledcích většinou o každém dvojčeti zvlášť. *Většinou se jedná o dva rozdílné rozhovory. I já se snažím se s rodiči bavit o každé zvlášť.* Naopak rodiče se ptají na své děti někdy zvlášť a někdy se ptají na obě dohromady. Dva páry rodičů se ptají na dvojčata vždy zvlášť.

2. Jakým způsobem podporují učitelé sebevyjádření dvojčat v kolektivu třídy?

Všichni učitelé se snaží dávat dvojčatům stejný prostor k projevení se ve třídě, tak jako zbytku třídy. Pokud učitelé zkouší ústně, zkouší dvojčata z různých témat v jiný den. Každý jedinec z dvojčat má tak prostor projeviti se zvlášť. U otázky, jak vnímají učitelé situaci, když někdo bere dvojčata jako jednu osobu, se odpovědi lišily. Někteří učitelé vnímají, že je to něco, co by se stávat nemělo. *U těchto se to nestává a myslím si, že by si i u ostatních dvojčat měl dát každý pozor a nebrat dvojčata jako jedno, jelikož i oni jsou rozdílní a jsou každý jiný a jedinečný.* Další učitelé se s tím nesetkali, přičemž jedna paní učitelka to bere vzhledem k podobnosti dvojčat jako něco, co se stát může.

Projekty si dvojčata vybírají často sama a rozhodují se, zda chtějí pracovat spolu či dohromady. U dvou paní učitelek si vybírají dvojčata práci sama. Na projektech tak pracují buď se svými kamarády či spolu. Pokud by však dvojčata chtěla pracovat spolu, shodují se všichni učitelé, že by je nechali spolu pracovat.

Učitelé se také snaží najít a rozvíjet jedinečné dovednosti dvojčat. Dva dotazované případy zmiňují, že se snaží u dvojčat poznat a najít, co je baví a snaží se zjistit, jaké mají rozdílné vlastnosti. Dále se zajímají o to, co je naplňuje. *Snažím se zjišťovat, co je baví. Snažím se jich ptát a často to vidím i na známkách. Když má někdo jedničku, vidím, že ho to téma baví nebo se o něj alespoň zajímá.*

Další komunikační partner sleduje jejich průběžný výkon při hodinách, na základě kterého může zjistit, jak se daná látka zajímá. Poslední dotazovaný případ zmiňuje, že pozoruje dvojčata při hodinách konverzace anglického jazyka, kde se mohou jedinci snadno vyjádřit. Sebevyjádření dvojčat podporují učitelé mnoha způsoby. Někdo je vyvolává z látky, která je zajímá, někdo jim dává rozdílné referáty a někdo je naopak často zapojuje konverzací a diskuzí do svých hodin.

Co se týče porovnávání, tak tomu se snaží učitelé vyvarovat. Jedna paní učitelka však přiznává, že se jí to i přes její snahu neporovnávat stává.

3. Jak vnímají dvojčata přijetí jejich specifík ze strany učitele?

Polovina dvojčat vnímá, že je třídní učitel či paní učitelka třídní bere jako dvě jedinečné osoby, zatímco čtyři dvojčata to vnímají opačně a jeden komunikační partner tuto situaci nemohl posoudit. Ke dvojčatům, která vnímala, že byla brána jako jedna osoba, patří i dvojčata, která již vyšla základní i střední školu. Většina dvojčat navštěvující stejnou školní třídu si tak myslí, že jsou brány jako osoby dvě.

Co se týče zadávání projektů, většina dvojčat pracovala na projektech spolu, zatímco menšina pracovala zvlášť. U této otázky odpověděla dvojčata, která již dokončila základní i střední vzdělání, že pracovaly dohromady. Většině dvojčatům tento přístup učitele vyhovoval, jelikož jsou jako dvojčata sehraný pár, doplňují se či mají stejné myšlení. Komunikační partnerka Monika dodala hlavní důvod. *Vyhovuje mi to, protože máme stejné myšlení, a tím pádem to je i jednodušší.* Dvojčat, kterým rozdělení při práci na projektech nevyhovovalo, bylo minimálně a jednalo se převážně o dvojčata, která chtěla pracovat dohromady a nemohla, jelikož byla učitelem od sebe oddělena.

Názory, které byly zodpovězeny na otázku, jak vnímají dvojčata hodnocení jejich výsledků učitelem kvůli podobnosti, byly různé. Nejčastěji bylo však zmíněno porovnávání panem učitelem či paní učitelkou, přičemž tento přístup dvojčatům vadí, ale některá dvojčata si již zvykla. *Už jsem si hodně zvykla, tím pádem to беру víc pozitivně.* Porovnávání se týkalo i dvojčat, která již dostudovala. *Někdy mě štválo, že ségru přechvalovali, že třeba má lepší výsledky z testu než já. Právě ještě kolikrát říkali, jak je to možné, že ségra má lepší výsledek než já.* Jiný komunikační partner hovoří také o porovnávání. *Vnímám to tak, že nás občas porovnávají, že mě něco jde nebo nejde, ale to je minimálně, to se stává minimálně. Takže to vnímám celkově pozitivně a myslím si, že se i paní učitelka snaží nás neporovnávat, ale občas se to stane. Navíc nás někdy nerozezná, ale nestává se, že by zaměňovala naše známky. Jen se spíš zeptá na jméno.*

Někteří jedinci z dvojčat vnímají hodnocení učitelem pozitivně a jeden pár komunikačních partnerů zmiňuje, že jsou s hodnocením spokojeni, jelikož se paní učitelka porovnávání vyhýbá. Důvodem je zejména to, že se jedná o dvojčata opačného pohlaví. *Moc hodnocení nevnímáme, protože si nejsme podobní.* Jelikož může mít hodnocení učitele vliv i na žákovu osobnost, týkala se další otázka právě tohoto tématu. Komunikační partneři opět odpověděli různě, ale většina uvedla, že na ně hodnocení nemá žádný vliv. Jedna z dvojčat si kvůli porovnávání připadá méně sebejistá a některá z dvojčat slyší již na obě jména. *Už slyším na obě jména a jsem nerada, když nás někdo porovnává. Možná jsem pak míň samostatnější, ale těžko říct. Sestře to asi až tak nevadí, ale slyší taky na obě jména.* Dva komunikační partneři nedokázaly říct, zda má hodnocení učitelem vliv či nikoli.

Co se týče následné změny v chování v důsledku hodnocení, tak dvojčata opět většinou odpověděla, že žádnou změnu v chování v důsledku hodnocení nepozorují. Naopak jedna dívka z dvojčat pociťuje vztek, jelikož dochází k porovnávání a dva komunikační partneři nedokázali změnu ve svém chování posoudit. *Na mém chování to nic nemění, jen se někdy objeví nával vzteku kvůli problémům s rozpoznáváním, ale to se moc často nestává, naštěstí.* Učitelé celkově přistupují ke dvojčatům individuálně a hodnotí je zvlášť, přičemž u čtyř komunikačních partnerů docházelo k porovnávání, mezi nimiž byla i dvojčata s dokončeným základním vzděláním. Přístup učitele ke dvojčatům vyhovuje všem dvojčatům a dvojčatům s dokončeným vzděláním přístup paní učitelky nevadil.

Co se však týče porovnání učitelem, tak k tomu docházelo u osmi komunikačních partnerů z deseti a dvojčata s tímto přístupem většinou spokojena nebyla. Porovnávání dvojčatům *nevyhovuje.* *Ráda bych, aby k tomu vůbec nedocházelo, protože to na nás má trochu vliv. Ostatní taky nejsou porovnávání mezi sebou.* Jeden komunikační partner uvádí, že *nemá rád porovnávání* a další uvádí, že *je to zvláštní.* Pouze jeden komunikační partner vidí porovnávání jako možnost osobního růstu a zlepšení výsledků. Dva páry dvojčat by změnil přístup učitele vzhledem k porovnávání, zatímco zbytek by přístup spíše neměnil nebo by změnil přístup u ostatních učitelů. *Možná mě to i maličko štvalo, že nás házely do jednoho pytle. Rády bysme, aby nás paní učitelka neporovnávala, ale jinak se k nám chová moc hezky.*

4. Jak vnímají dvojčata přijetí jejich individuality spolužáky?

Tři páry dvojčat z pěti mají nebo měly na základní škole společné kamarády. Ostatní dvojčata mají svou vlastní partu přátel a přátelé tak s nimi tráví čas dohromady. Polovině dvojčat to tak vyhovuje. Některá dvojčata by si však přála mít svou vlastní partu přátel a ne společnou.

Tři páry dvojčat odpověděly na otázku, zda mají své vlastní koníčky, ano. Jedno z dvojčat hraje například tenis a druhé basket, jedno hraje na piano a druhé na klavíry a jedno hraje fotbal a druhé maluje. Zbylá dvojčata své volnočasové aktivity sdílí a mají tak opět stejné přátele i na těchto kroužcích.

Na otázku, zda se dvojčata chovají jinak, pokud je v partě její či jeho dvojče, odpověděla většina, že se nechová jinak. Naopak některá z dvojčat odpovídají, že jsou více samy sebou a že pokud její dvojče v partě chybí, tak že si jsou nejisté a méně sebevědomé. Většina dvojčat jezdila se svým dvojčetem také na letní tábory. Menšina z nich pak jezdila i se svými kamarády. Většině to takto vyhovovalo, zatímco některá z dvojčat si přála jezdit bez svého dvojčete.

Co se týče zaměňování jmen spolužáky, tak to stávalo většině z dvojčat. *A jak často. Každou chvíli, to už si pak i člověk zvykne na to druhé jméno na které slyší taky.* Další komunikační partner odpověděl, že se to stává spíše u spolužáků z vedlejší třídy. *Jen občas nějaký kluci, spolužáci, nebo spolužáci z vedlejší třídy, ale opravdu jen někdo.* Další z dvojčat si myslí, že se to už nestává, ale stávalo se to dříve a dva páry dvojčat jsou toho názoru, že je spolužáci rozeznávají. Důvodem proto je to, že se jedná o dvojčata opačného pohlaví. Dvojčata, u kterých dochází k záměně jmen spolužáky, si na to již zvykla, ale většinou slyší již na obě jména.

Většina dvojčat odpovídá, že je rozezná jak kdo. *Někdo vidí jen vzhledové odlišnosti, někdo říká, že nás musí nejdřív poznat a že až pak vidí rozdíl.* Většina spolužáků dvojčat neřeší jejich rozdílné výsledky. *My moc rozdílný výsledky nemáme a když už jo, tak to nijak nekomentují. Asi to nijak nekomentovali, jen občas nějaký učitel. Že je jedna z nás horší a druhá lepší a jak to, že to té první jde a druhé ne.* Avšak u dvou párů komunikačních partnerů se stává, že se jim spolužáci za rozdílné školní výsledky smějí. To se dvojčatům nelíbí a zraňuje je to.

5. Jak vnímají dvojčata přítomnost druhého dvojčete ve třídě z hlediska prosazení jejich vlastní individuality?

Šest dvojčat vnímá své dvojče ve třídě *kladně*. Tato dvojčata jsou tak spokojená, že jsou ve třídě spolu. Dvě dvojčata vnímají přítomnost druhého jedince *neutrálně* a zbylým dvěma dvojčatům *je to jedno*. Pokud druhý jedinec ve třídě chybí, je druhé dvojče většinou zamlklé, tišší a chybí mu přítomnost svého dvojčete. *Jsme obě uzavřenější. Jsem spíše zamlklá a chybí mi.*

Šest dvojčat tvrdí, že i přes přítomnost svého dvojčete ve třídě mají prostor vyjádřit své názory a projevit se. Zbylá dvojčata vliv svého dvojčete ve třídě nijak výrazně nevnímají a nehodnotí. Devět dvojčat uvádí, že názor řeknou i přes přítomnost svého dvojčete v hodině. *Vyjadřuji si svůj názor sama*. Jedno dvojče nechalo vždy spíše hovořit druhého jedince.

Šest dvojčat vnímá, že se při společné práci se svým dvojčetem *doplňují* a že spolu dobře spolupracují. Jedno z těchto dvojčat uvádí, že jsou se sestrou *propojeny*, a proto se jí pracuje se svým dvojčetem dobře. Další dvě dvojčata tvrdí, že společná práce jim *docela jde*, zatímco zbylá dvě dvojčata ráda *pracují podle sebe*. Většině dvojčatům společná práce vyhovuje, jelikož lépe prosazují v přítomnosti svého dvojčete názory. *Názory prosazují více se svým dvojčetem, jednoznačně.*

9 DISKUZE

Výzkumný soubor tvořily čtyři páry dvojčat navštěvující druhý stupeň základní školy, dvě dvojčata s dokončenou povinnou školní docházkou a čtyři učitelé.

Diplomová práce se zaměřuje na akceptování individuality dvojčat, které navštěvují stejnou školní třídu, a to z jejich pohledu a z pohledu učitelů, jež mají zkušenost s výukou dvojčat. Z rozhovorů s učiteli vyplynulo, že učitelé nezaměňují výsledky dvojčat, jelikož si dávají při známkování pozor na jména, zda sedí.

Všichni učitelé se také snaží vnímat jedinečnost každého z dvojčat. Rulíková (2008) zmiňuje, že pokud jsou dvojčata vnímána jako dvě jedinečné osobnosti, budou se také tak cítit. To má pozitivní vliv na rozvoj jejich individuální osobnosti. Z rozhovorů s učiteli také vyplynulo, že se baví s rodiči o školních výsledcích většinou o každém dvojčeti zvlášť.

Přínosem pro diplomovou práci byly také rozhovory s dvojčaty, která navštěvují stejnou školní třídu, jelikož rozhovory přinesly pohled na současnou situaci ve školství související s akceptováním individuality dvojčat. Dvojčata poskytla svůj pohled na chování a jednání učitele, zatímco učitelé hodnotili a rozebírali své vlastní jednání a postoje ke dvojčatům.

Rulíková (2009) uvádí, že si rodiče často při nástupu dvojčat do školy kladou otázku, zda mají dvojčata zapsat do stejné třídy. Dvojčata, která se zúčastnila výzkumu, chodí či chodila do stejné třídy a většinou s tím byla spokojena. Dva páry dvojčat berou přítomnost svého dvojčete ve třídě neutrálně či je jim to jedno, ale ostatní páry berou přítomnost druhého jedince kladně.

Z rozhovorů dále vyplynulo, že i přes snahu učitelů dochází u dvojčat k porovnávání mezi sebou, a to zejména k porovnávání jejich školních výkonů. Dle Skládalové (2018) vede porovnávání k demotivaci jedinců, ke snížení sebevědomí a k pocitům méněcennosti. Pocit méněcennosti kvůli srovnávání uvádí i některá z dvojčat. Například Rulíková (2009) také zmiňuje, že ve vztahu dvojčat může docházet i k soupeření o lepší známku. Takovou situaci zmiňují dvojčata, která již dostudovala. Kvůli porovnávání se snažila jedna z dívek o dosažení lepších školních výsledků, než mělo její dvojče.

Rozhovory s dvojčaty se dále zaměřovaly na spolužáky a jejich vnímání individuality dvojčat. Polovina dvojčat odpověděla, že dochází k záměně jmen spolužáky, zatímco druhá polovina zmiňuje, že k záměně jmen již nedochází. Záměnu jmen zmiňují dvojčata i u učitelů. Na dva páry dvojčat to mělo takový dopad, že již slyší na obě jména.

Soupeření a snaha mít lepší známku převažuje dle Rulíkové (2009) zejména u jednovaječných dvojčat. Často na sebe jedinci žárlí nebo se předhání, kdo bude vyprávět události ze školy rodičům jako první. Rodiče by v takovém případě měli zavést každý den individuální chvíli s každým z dvojčat zvlášť, aby měl jedinec pocit důležitosti a bezpečnosti. Rulíková (2008) zmiňuje, že u vzhledově podobných dvojčat dochází často nejen k porovnávání, ale také k tomu, že jsou brána jako jedna osoba, a proto je dobré je oslovovat vlastními jmény a ne hromadně. Pokud je pro učitele či spolužáky náročné dvojčata rozpoznat, měli by je od sebe rozlišovat alespoň rodiče. Dvojčata tak získají pocit, že jsou vnímána jako jedinečné osobnosti.

10 ZÁVĚR

Cílem teoretické části bakalářské práce bylo zjistit, zda a jak je akceptována individualita dvojčat, které navštěvují stejnou školní třídu, a to jak z pohledu dvojčat, tak z pohledu jejich učitelů. Teoretická část práce obsahuje typologii dvojčat, vzájemný vztah dvojčat, vliv rodiny a termíny osobnost a identita. Pro propojení s vývojem osobnosti jsem uvedla také období školní docházky a období dospívání. V praktické části jsou prezentovány výsledky kvalitativního výzkumného šetření, pro které byla zvolena metoda polostrukturovaného interview.

Učitelé hodnotili, jakým způsobem podporují sebevyjádření dvojčat v kolektivu třídy a jaký vliv má vzhledová podobnost dvojčat na vnímání jejich individuality. Dvojčata naopak hodnotila přijetí jejich specifik ze strany učitele, přijetí jejich individuality spolužáky a vnímání přítomnosti druhého dvojčete ve třídě z hlediska prosazení jejich vlastní individuality.

Z provedeného kvalitativního výzkumu vyplývá, že se všichni učitelé snaží vnímat jedinečnost dvojčat, a to i přes jejich případnou vzhledovou podobnost. Vzhledová podobnost dvojčat nemá tak na učitele vliv, a to zejména při hodnocení. Učitelé se také snaží mnohými způsoby podporovat nejen individualitu dvojčat, ale také jejich sebevyjádření. Jedná se například o zkoušení z různé látky, zadávání projektů na odlišná témata dle zájmů dvojčat či zapojování do hromadných diskuzí.

Co se týče přijetí specifik dvojčat ze strany učitele, tak polovina dvojčat vnímá, že je třídní učitel či paní učitelka třídní bere jako dvě jedinečné osoby. Při hodnocení však dochází někdy k porovnávání, přičemž některým dvojčatům porovnávání vadí, ale některá dvojčata si již zvykla. Celkově by však dvojčata uvítala, kdyby k takovému jednání nedocházelo. I sami učitelé si takového jednání všímají a snaží se porovnávání výsledků vyhýbat. K méně častému porovnávání dochází u dvojčat opačného pohlaví.

Dvojčata dále hodnotila přijetí individuality ze strany spolužáků. Výzkumné šetření ukázalo, že u poloviny dvojčat dochází k záměně jmen. Je tak vidět, že spolužáci na rozeznávání jedinečnosti každého z dvojčat moc nedbají, jelikož nedokáží dvojčata rozeznat. Některá dvojčata si na záměnu jmen již tak zvykla, že slyší na obě jména.

ZDROJE

- Beníšková, T. (2007). *První třídou bez pláče*. Praha: Grada.
- Blažek, V., & Trnka, R. (2009). *Lidský obličej. Vnímání tváře z pohledu kognitivních, behaviorálních a sociálních věd*. Nakladatelství Karolinum. Praha. (Vydala - Univerzita Karlova v Praze)
- Carr-Gregg, M. (2012). *Psychické problémy v dospívání*. Praha: Portál.
- Fierro, P. (2012). *The everything twins, triplets, and more book: From pregnancy to delivery and beyond--all you need to enjoy your multiples*. USA: F + W Media.
- Helus, Z. (2009). *Dítě v osobnostním pojetí. Obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele a rodiče*. 2. přepracované a rozšířené vydání, GRADA Publishing, a.s.
- Helus, Z. (2015). *Sociální psychologie pro pedagogy*, 2. přepracované a doplněné vydání, GRADA Publishing, a.s.
- Hendl, J. (2005). *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál.
- Hendl, J., & Reml, J. (2017): *Metody výzkumu a evaluace*. Praha: Portál
- Holeček, V. (2014). *Psychologie v učitelské praxi*. Praha: Grada, Pedagogika.
- Chráška, M. (2016). *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, Pedagogika.
- Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 2., aktualiz. vyd.
- Macek, P. (2003). *Adolescence*, 2., upr. vyd., Praha Portál.
- Miková, Š., & Stang, J. (2010). *Typologie osobnosti u dětí: využití ve výchově a vzdělávání*. Praha: Portál.
- Monden, Ch., Pison, G., Smits, J. Twin Peak: more twinning in humans than ever before. *Human Reproduction*, 36(6),
- Nakonečný, M. (2009). *Psychologie osobnosti*. Vydání druhé, rozšířené a přepracované (rozšířené a přepracované vydání), Nakladatelství Academia, Praha.
- Punch, K. *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-381-9.

- Reichel, J. (2009). *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada.
- Rulíková Vítková, K. (2008): *Dvojčata. Péče o děti, jejich zdravý vývoj a výchova*. Computer Press, a. s., Brno.
- Rulíková Vítková, K. (2009). *Co nevíte o dvojčatech*. Praha: Portál.
- Segal, Nancy, L. (2009). *Nedělitelná dvěma: život výjimečných dvojčat*. V Praze: Triton, 2009.
- Skládalová, M. (2018). *Sourozenci - o spravedlivé výchově*. Brno: CPress.
- Švaříček, R., Šedřová K., et al. (2014). *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál.
- Tully, L., Moffitt, T., Caspi, A., Taylor, A., Kiernan, H., & Andreou, P. (2004). What Effect Does Classroom Separation Have on Twins' Behavior, Progress at School, and Reading Abilities?. *Twin research: the official journal of the International Society for Twin Studies*, 7(2), 115 – 124.

Internetové zdroje

- Rada Evropy (2003). *Příručka k provádění výběru metodou sněhové koule (Snowball Sampling)*. Úřad vlády České republiky. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/1660/357/Prirucka_Snowball_Sampling1.pdf
- Määttä, K., Päiveröinen, H., Määttä, R., & Uusiautti, S. (2016). *How Did I Become Me? Identical Female Twins Describe the Development of Their Individuality*. *Journal of Educational and Developmental Psychology*. 6 (2), 37 – 42. Dostupné z: <http://www.ccsenet.org/journal/index.php/jedp/article/view/59600>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 – Otázky polostrukturovaného rozhovoru s učiteli

Příloha 2 – Otázky polostrukturovaného rozhovory s dvojčaty

Příloha 3 – Ukázka zapsaného rozhovoru s učitelem

Příloha 4 - Ukázka zapsaného rozhovoru s dvojčetem

PŘÍLOHA 1 - Otázky polostrukturovaného rozhovoru s učiteli

Otázky pro učitele

Jaký vliv má vzhledová podobnost dvojčat na vnímání jejich individuality učitelem?

1. Jak vnímáte podobnost dvojčat?
2. Jak si dáváte pozor, abyste nezaměňoval/a jejich jména?
3. Stává se Vám, že zaměňujete jejich výsledky?
4. Jak vnímáte zaměňování jmen a výsledků u dvojčat?
5. Jak se snažíte vyvarovat zaměňování jmen a výsledků?
6. Jaký dopad má podobný vzhled dvojčat na Vaše hodnocení jejich výkonů?
7. Jak vnímáte jedinečnost každého z dvojčat i před jejich podobností?
8. Když konzultujete s rodiči školní výsledky a chování dvojčat, jde vždy o dva rozdělené rozhovory, kdy nejprve probíráte jedno z nich a po té druhé nebo se rozhovor odvíjí od obecnější diskuze, kdy se informace o nich prolínají?
9. Vnímáte z rodičů, zda se ptají rovnou na obě, nebo se ptají na dvě jedinečné osobnosti?

Jakým způsobem podporují učitelé sebevyjádření dvojčat v kolektivu třídy?

10. Jaký prostor dáváte každému z dvojčat k projevení se ve třídě?
11. Jak si dáváte pozor na to, abyste věnoval/a dvojčatům, která jsou si vzhledově podobná, stejný prostor?
12. Zkoušíte dvojčata z různých témat nebo je zkoušíte z té samé látky?
13. Dáváte možnost projevit se každému dvojčeti zvlášť nebo je berete jako jedno?
14. Když jste pracovali ve skupinkách, na projektech apod., jak jste rozděloval/a dvojčata do skupin?
15. Nechal/a jste to na nich nebo jste si naopak dávala pozor, aby byli-nebyli ve stejné skupině?
16. Jak se zajímáte o jedinečné dovednosti každého z dvojčat?
17. Je nějaký způsob, kterým podporujete sebevyjádření každého z dvojčat?

PŘÍLOHA 2 – Otázky polostrukturovaného rozhovoru s dvojčaty

Otázky pro dvojčata

Dvojvaječná/ jednovaječná:

Jméno:

Třída:

Věk:

Jak vnímají dvojčata přijetí jejich specifík ze strany učitele?

1. Myslíš si, že vás třídní učitel vnímá jako dvě jedinečné osoby?
2. Jak vás nechává vás učitel pracovat při projektech či referátech – dohromady nebo zvlášť?
3. Jak vnímáte hodnocení vašich výsledků učitelem?
4. Jak k vám přistupuje učitel při hodnocení vašich výsledků?
5. Dochází k porovnávání výsledků ze strany učitele?

Jak vnímají dvojčata přijetí jejich individuality spolužáky?

6. Máš svoji vlastní partu nebo společné kamarády se svým dvojčetem?
7. Máš své vlastní koníčky?
8. Jak s vámi tráví spolužáci čas – s každým zvlášť nebo s oběma dohromady?
9. Jezdíš na stejné tábory se svým dvojčetem nebo se svými kamarády?
10. Zaměňují spolužáci vaše jména?
11. Vnímají spolužáci vaše rozdíly?
12. Jak komentují spolužáci vaše rozdílné výsledky?

Jak vnímají dvojčata přítomnost druhého dvojčete ve třídě z hlediska prosazení jejich vlastní individuality?

13. Jak vnímáš přítomnost svého dvojčete ve třídě?
14. Chováš se jinak, když tvůj sourozenec ve třídě chybí?

15. Jak se chováš, když tvůj sourozenec ve třídě chybí? Chováš se jinak?
16. Máš dostatečný prostor se ve třídě projevit nebo cítíš, že má tvé dvojče na tebe vliv?
17. Necháváš za sebe hovořit své dvojče nebo vyjadřuješ svůj názor i bez něho?
18. Jak vnímáš vliv svého dvojčete při společné práci?

PŘÍLOHA 3 – Ukázka zapsaného rozhovoru s učitelem

1.

Jak vnímáte podobnost dvojčat? *Jelikož jsou stejného pohlaví, často si pletu jména.*

Jak si dáváte pozor, abyste nezaměňoval/a jejich jména? *Snažím se, ale přesto si je pletu. Oni jsou na to zvyklá.*

Stává se Vám, že zaměňujete jejich výsledky? *Ne.*

Jak vnímáte zaměňování jmen a výsledků u dvojčat? *Vnímám to jako něco zcela normálního, identická dvojčata si lidé často pletou.*

Jak se snažíte vyvarovat zaměňování jmen a výsledků? *Výsledky zkoušení a testů mám vždy zapsané, tam nemám žádný problém.*

Jaký dopad má podobný vzhled dvojčat na Vaše hodnocení jejich výkonů? *Žádný, hodnotím většinou písemné práce.*

Jak vnímáte jedinečnost každého z dvojčat i před jejich podobností? *Snažím se respektovat individualitu jednotlivce a vím, že každé dítě je jiné, i když jsou to dvojčata.*

Když konzultujete s rodiči školní výsledky a chování dvojčat, jde vždy o dva rozdělené rozhovory, kdy nejprve probíráte jedno z nich a po té druhé nebo se rozhovor odvíjí od obecnější diskuze, kdy se informace o nich prolínají? *Informace se prolínají, hovoříme o obou dětech najednou.*

Vnímáte z rodičů, zda se ptají rovnou na obě, nebo se ptají na dvě jedinečné osobnosti? *Většinou se ptají rovnou na obě děti.*

Jak komunikujete s rodiči o dvojčatech? *Stejně, jako s ostatními rodiči.*

2.

Jaký prostor dáváte každému z dvojčat k projevení se ve třídě? *Dostávají stejný prostor jako všichni ostatní.*

Jak si dáváte pozor na to, abyste věnoval/a dvojčatům, která jsou si vzhledově podobná, stejný prostor? *Nemám s tím problém, dostávají při hodinách stejný prostor.*

Když zkoušíte dvojčata při ústním zkoušení, tak je zkoušíte z různých témat nebo z té samé látky? *Zkouším převážně písemně a stejnou látku.*

Dáváte možnost projevit se každému dvojčeti zvlášť nebo je berete jako jedno? Každé se projevuje zvlášť. *Každé má možnost projevit se zvlášť.*

A co si myslíte o tom, když bere někdo dvojčata jako jedno. Stává se to? *S tím jsem se neseťkala.*

Když děláte projekty ve třídě, dáváte každému dvojčeti svůj projekt nebo společný?
Každý má svůj.

Když pracují ve skupinkách na projektech, tak je rozdělujete do různých skupin nebo do stejných. *Většinou to střídám.*

Když pracují na těch projektech, tak pracují většinou se svým kamarádem nebo spolu?
S kamarádem.

Když by spolu dvojčata chtěla být ve skupince, nechala byste je u sebe? *Ano.*

Jak se zajímáte o jedinečné dovednosti každého z dvojčat? *Při třídnických hodinách nebo při konverzačních hodinách angličtiny, zde se můžou vyjádřit.*

Je nějaký způsob, kterým podporujete sebevyjádření každého z dvojčat? *Nevím.*

Jak si dáváte pozor na porovnávání dvojčat? *Většinou se snažím neporovnávat.*

Vnímate, že každý má vlastní kamarády nebo mají i společné? *Obojí, mají společné i vlastní kamarády.*

PŘÍLOHA 4 – Ukázka zapsaného rozhovoru s dvojčetem

Dvojvaječná? Jednovaječná? - jednovaječná

Jméno - Eva

Věk – 13 let

Ve stejné třídě na ZŠ? Ano/ne – Ano

Třída - 8.

1.

- 1) Myslíš si, že vás třídní učitel vnímá jako dvě jedinečné osoby? *To neumím posoudit.*
- 2) Jak vás nechává vás učitel pracovat při projektech či referátech – dohromady nebo zvlášť? *Většinou nás nechá pracovat dohromady.*
- 3) Vyhovuje ti to nebo chceš pracovat jinak? *Mě to vyhovuje.*
- 4) Jak vnímáš hodnocení vašich výsledků učitelem (kvůli vaší podobnosti)? *Už jsem si hodně zvykla, tím pádem to беру víc pozitivně.*
- 5) Jaký to má na tebe vliv, a to zejména na tvoji osobnost? *Ze začátku si nás hodně paní učitelka pletla a děje se to dodnes. Na moji osobnost to celkově vliv nemá, беру to vlastně tak, že je to součástí života a že to tak bude vždy.*
- 6) Mění to něco na tvém chování? *Na mém chování to nic nemění, jen se někdy objeví nával vzteku kvůli problémům s rozpoznáváním, ale to se moc často nestává, našťěstí.*
- 7) Jak k vám přistupuje učitel při hodnocení vašich výsledků? *Osobně si myslím, že stejně, většinou máme stejné výsledky, ale každou hodnotí jinak taky.*
- 8) Jak jsi s tímto přístupem spokojená? *Mně to vyhovuje, protože nemusím bejt smutná, že moje dvojče má horší známku nebo naopak.*
- 9) Dochází k porovnávání výsledků ze strany třídního učitele? *Jo.*
- 10) Jak ti tento přístup vyhovuje? *Já to mám ráda, protože se můžu změnit k lepšímu.*
- 11) Změnila bys něco na přístupu třídního učitele k vašemu hodnocení? *Spíš ne.*

2.

- 1) Máš ve škole svoji vlastní partu nebo společné kamarády se svým dvojčetem? *Všechny kamarády, které mám, tak jsou společný.*
- 2) Jak ti to vyhovuje? *Jak kdy, někdy jsem ráda že je máme společné, ale někdy zas ne.*

- 3) Máš své vlastní koníčky? *Ano.*
- 4) Pokud ano – jaké to jsou? *Ráda hraju tenis, doslova ho miluju. K mým koníčkům ale taky patří obchodnictví, čtení knih.*
- 5) Jak s tebou tráví spolužáci čas – s každým zvlášť nebo s oběma dohromady? *S oběma dohromady.*
- 6) Chováš se jinak, pokud v partě je tvé dvojče? *Ne.*
- 7) Jezdíš na stejné tábory se svým dvojčetem nebo se svými kamarády? *S oběma. I s kámoši i se ségrou.*
- 8) Jak ti to vyhovuje? *Já mam moc rada své kamarády, takže mi to vyhovuje. Taky vim, že s nima bude sranda. To samý se ségrou, ale někdy je tam otravná.*
- 9) Zaměňují spolužáci vaše jména? *Ted' už ne.*
- 10) Vnímají spolužáci vaše rozdíly? *Ano a hodně.*
- 11) Co často spolužáci říkají? *Prej jsem drzejší, soutěživější a že se víc hádam.*
- 12) Je ti to nepříjemné nebo jsi ráda, že vás rozeznávají? *Ne, jsem ráda, někdy se i zasměju.*
- 13) Jak komentují spolužáci vaše rozdílné výsledky? *My moc rozdílný výsledky nemáme a když už jo, tak to nijak nekomentují.*

3.

- 1) Jak vnímáš přítomnost svého dvojčete ve třídě? *Pozitivně, jsem ráda že tam je.*
- 2) Chováš se jinak, když tvůj sourozenec ve třídě chybí? *Ano, jsem spíše zamklá a chybí mi.*
- 3) Máš dostatečný prostor se ve třídě projevit nebo cítíš, že má tvé dvojče na tebe vliv? *Mám až moc dostatečný prostor. Sestra na mě nemá žádný vliv. Většinou.*
- 4) Necháváš za sebe hovořit své dvojče nebo si vyjadřuješ svůj názor i bez něho? *Vyjadřuji si svůj názor sama.*
- 5) Pracuješ na projektech se svým dvojčetem nebo se svými kamarády? *I s kamarády, ale i se ségrou.*
- 6) Jak vnímáš vliv svého dvojčete při společné práci? *Pozitivně, jsem ráda že je se mnou, mam pocit, že ji musím chránit.*
- 7) Kdy prosazuješ víc své nápady – se svým dvojčetem nebo bez něho? *Bez ní.*
- 8) Prosazuješ víc své názory? *Zkousim regulovat svoje názory, když vim že je vhodná chvíle a čas, prosadím jich víc.*